

Tečaj XXXVIII.

Srpanj 1914.

Broj 7.

Šumarski list.

Organ

hrv.-slav. šumarskoga društva

Izdaje
Hrvatsko-slavonsko
šumarsko društvo.

Ureduje
Bogoslav Kosović.

Izlazi svakog mjeseca.

ZAGREB 1914.

Na klada hrv.-slav. šumarskoga društva.

Krčenje šuma i panjeva najnovijom Nobelovom rasprsnjivom tvarju „ASTRALIT“

ima slijedeće prednosti prema krčenju panjeva po težacima; Uštedi se najmanje dvije trećine vremena; Treba daleko manje radnih sila; Troškovi su znatno manji; Odmah se dobije zemljište skroz čisto od žilja što izključuje, da bi se satrle orače sprave; već prve godine daje zemljište žetvu, jer se astralitom zemljište brzo i krči, pa se ne zakasni sa sjetvom; Panjevinu i žilje uporabi se najizdašnije, jer se oboja odmah razsituju i može transportirati.

Tlo se silno razrahlji.

Nobelova najnovija razprsnjiva tvar, kojom se sasvim sjegurno barata „ASTRALIT“

Jest priznato najbolja i najsjegurnija, a uz to najbolje djelujuća razprsnjiva tvar današnjeg doba. Njome se uštedi najviše kod minanja ma koje vrsti. „ASTRALITOM“ se može sasvim uspješno međiorirati zemljište, rigolati vinograde, praviti jame za voćke, njime se može tvrdi zemljište razrahliti, a naročito se može njime prekinuti tvrda kora u vrštinskom tlu. Po astralu se može tući, udarati, ribati, on se može pripaliti ili na led metnuti, to sve na njega nedjeljuje. To je sve oblastno za njega utvrđeno, radi česa nisu nužne mjere opreznosti kod manipulacije s njime, kao što su nužne kod manipulacije sa dinamitom. On se može predati kao obični tovar na željeznici ili kao brzi tovar, a može ga svaki i najobičniji radnik nositi u ruci bez ikakve pogibelji.

O astralu daje svom pripravnosću upute:

Dioničko društvo **Dynamit Nobel u Beču i Požunu** (Actien Gesellschaft Dynamit Nobel, Wien und Poszony) koje šalje besplatno svoje tehničare da upute radnike u posao. Opis načina krčenja panjeva sa „ASTRALITOM“ šalje se zanimanicima na zahtjev badava

12—7

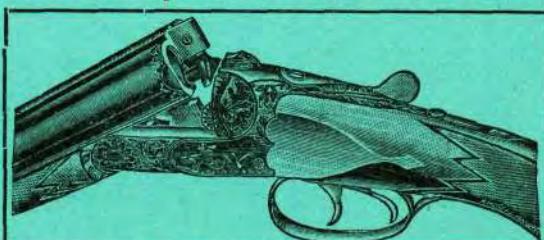
CJENIK 1914.

NOVOSTI
POPRAVCI
STRELJIVO

I. B. TVOR. DRUŠTVO ORUŽJA

„P. WERNIG“
BOROVLJE (FERLACH) KORUŠKA.

1867

Hrvatski cjenici i dopisivanje.

BROJ 7. U ZAGREBU, 1. SRPNJA 1914. GOD. XXXVIII.

ŠUMARSKI LIST

Preplata za nečlanove K 12 na godinu. — Članovi šumar. društva dobivaju list bezplatno. — Članarina iznaša za utemeljitelja K 200. — Za članove podupirajuće K 20. — Za redovite članove I. razreda K 10 i 2 K pristupnine. — Za lugarsko osoblje K 2 i 1 K pristupnine i za »Šum. list« K 4 u ime preplate. — »Lugarski viestnik« dobivaju članovi lugari badava. Pojedini broj »Šum. lista« stoji 1 K. Članarinu i preplatu na list prima predsjedništvo društva.

Uvrstbina za oglase: za 1 stranicu 16 K; za pol stranice 9 K; za trećinu stranice 7 K; četvrt stranice 6 K. — Kod višekratnog uvrštenja primjereni popust.

Temeljne zasade uredjenja šumskog gospodarstva gradiške imovne općine.

Kod gradiške imovne općine provadja se revizija gospodarstvene osnove, — kojom se medjutim s raznih razloga, postojeća gospodarstvena osnova morala s temelja promjeniti, tako, da se zapravo radi o novom sastavku takove osnove.

Pošto je gospodarstvena osnova jedne imovne općine zamašna radnja, koja je od upliva na gospodarstveno stanje cijelog jednog kraja, pa nije uputno, da jedna ili dvije osobe same odlučuju o tako zamašnim pitanjima, poduzeh predložiti javnosti bar temeljne zasade tog uredjenja, da bude omogućena širja kritika.

Biti će mi milo, ako me drugovi šumari upozore bilo neposredno ili posredno, dali sam i gdje zastranio.

A. Svrha gospodarstvu sa šumama imovne općine.

Svrha gospodarstvu sa šumama imovnih općina, određena je §-om 3. naputka B., te sastoji prema toj ustanovi „navlastito u dostojnom uvaženju potrebe članovah imovne općine, — uz nastojanje za postignućem što većeg prihoda gradiva i novca, te pomno čuvanje, uzdržavanje i gojenje šuma“.

B. Potrebe na šumskim proizvodima.

Kako je glavni proizvod šuma drvo, a od potreba članova imovne općine, glavnom ona na drvu; daje temeljnu direktivu uredjenju gospodarstva sa šumama imovne općine: proizvodnja i potreba drva.

I. Potreba na drvu.

Kako u području gradiške imovne općine, — dakle u neposrednoj blizini šuma gradiške imovne općine — živu uz približno 64.000 članova imovne općine i približno 37.000 žitelja, koji nisu članovi gradiške imovne općine, mora se kod uredjenja gospodarstva s tim šumama, uzeti u obzir i na potrebu tih nečlanova.

Stoga ćemo najprije ustanoviti potrebu na drvu cijelog područja gradiške imovne općine.

Unutar tog područja (od $2007\frac{1}{2}$ km = 348.753 jutara) živi približno 100.000 žitelja u 20.000 kuća.

Potreba prosječne seljačke kuće na godinu iznosi približno 20 pr. met. drva za gorivo i $0\cdot75$ m³ (= 1 pr. met.) drva za gradju.

Prema tomu je kućna potreba na drvu tog područja (21×20.000) = 420.000 pr. met. = 315.000 m³.

Uzev k tomu potrebu malog drvotrošećeg obrta sa 5000 m³ jest potreba spomenutog područja na drvu 320.000 m³.

II. Sadanji način podmirbe te potrebe.

Kako gore navedena potreba na drvu postoji, mora se ona podmiriti, a nedvojbeno se i podmiruje.

Žalibože biva to danas u glavnom na vrlo ne racionalan način, jer se veći dio te potrebe podmiruje devastacijom privatnih šuma i šuma zemljишnih zajednica.

Ta okolnost imade svoj razlog u sadanjem načinu gospodarenja sa šumama tog područja.

Navedena potreba može se u opće pokriti:

- a) redovitim prihodom na drvu iz svih šuma tog područja;
- b) dobavom drva iz vana; (Iz šuma ležećih izvan područja gradiške imovne općine);
- c) dobavom surogata drvu;
- d) dobavom drva na neracionalan način iz šuma tog područja i onih izvan tog područja, — crpeć u njima uz redoviti (racionalan) prihod i prihod, koji se može dobiti neracionalnim postupkom s navedenim šumama.

Uvaži li se:

ad a) da se prihod državnih šuma danas crpi u glavnom veleprodajama, tako, da skoro cito taj prihod odilazi van, izvan područja gradiške imovne općine;

da prihod šuma gradiške imovne općine iznosi na godinu približno samo 125.000 m^3 i da i od te zalihe dio (od približno 12.000 m^3) odilazi van,

da su privatne šume i šume zemljištnih zajednicah tog područja obsegom dosta male, a po svom sastavu u vrlo lošem stanju, tako, da bi im redovit racionalan prihod mogao podmiriti tek neznatan dio navedene potrebe.

ad b) da je drvo dobavljeno iz vana, za to područno žiteljstvo, — koje sastoji u glavnom iz dosta siromašnih seljaka, — nedohvatno skupo.

ad c) da taj konservativni elemenat za sada još uopće nije upućen u porabu surogatah gorivom drvu i da je takav surogat, dobavljen iz vana uz to za te ljude nedohvatno skup.

ad d) da se uprave državnih šuma i šumah imovne općine sa primjerenim uspjehom brane proti nepovlastnom upadu u njihove šume;

da vlastnici šuma okoliša (izvan područja imovne općine) takodjer brane svoje šume i da uz to te šume štiti i znatna udaljenost do njih;

da privatne šume čuvaju vlastnici proti drugima, ali ne

proti sebi i da konačno šume zemljistnih zajednicah, — bar proti ovlaštenikom njihovim ne čuva nitko;

dokučiti čemo vrlo lahko, zašto su baš obje potonje kategorije šuma žrtvom.

Nu iz toga slijedi i to, da će potonjih šuma skoro nestati, i da će nakon toga preuzeti pokrivanje cijele spomenute potrebe šume imovne općine i državne šume, koje tada ne će moći odbiti navalu sa strane na drvu oskudnih žitelja.

Okolnost ta nalaže upravam šuma imovne općine i državnih šuma, da s njom računaju i da nastoje što prije predusresti sudbonosnoj posljedici takove navale na njihove šume.

III. Potrebe članovah imovne općine.

a) Članova gradiške imovne općine ima približno 64.000, te ovi stanuju u 12.200 kuća.

Prema gore (u II.) razloženom jest kućna potreba tih članova na drvu (12.200×21) = okruglo 256.000 prost. met. = 192.000 m³.

Pribrojiv k tomu za maloobrt razmijerno približnu potrebu od 3000 m³, — biti će ukupna potreba članovah gradiške imovne općine na drvu oko 195.000³.

Od te zalihe odpada na potrebu na drvu za gradju oko 10.000 m³, a na drvo za gorivo 185.000 m³.

b) Uz potrebu na drvu postoji potreba tih članova na šumskoj paši i žirenju. Kako oni uživaju oboje za sada bezplatno i bez ikakovog ograničenja (protivno ustanovi §. 10. zakona od 11. srpnja 1881.) nije ta potreba do sada ustanovljena.

Kako medjutim glavnu ulogu igra potreba na drvu, morati će se ta potreba podrediti racionalnom gojenju šuma.

c) Uz te potrebe napokon postoji potreba čuvanja, uzdržavanja i gojenja šuma. Potonje potrebe dadu se najshodnije predočiti potrebom na novcu, — izkazanom proračunom imovne općine.

Ta potreba iznosi godišnje oko 400.000.

IV. Sadanji način pokrića potrebe članova imovne općine.

Prema do sada postojećoj gospodarstvenoj osnovi za šume gradiške imovne općine, jest sveukupan prihod tih šuma na drvu približno 125.000^3 , — od koje zalihe odpada na drvo za gradju 25.000 m^3 , a na drvo za gorivo 100.000 m^3 .

Prispodobom tog prihoda, sa gore izkazanom potrebom članova imovne općine, — dolazi se do zaključka, da gradiška imovna općina može podmiriti cijelu potrebu svojih članova na drvu za gradju, a od potrebe na gorivu drvu tek u omjeru $100.000 : 185.000$ to jest $= 54\%$ ove.

Uz to preostaje imovnoj općini višak na prihodu drva za gradju od $(25.000 - 10.000) = 15.000 \text{ m}^3$.

Tu zalihu prodaje imovna općina, te tako polučenim prihodom u novcu, i doprinosom članova svojih, uplatom snižene cijene za drvo za gradju pokriva svoje potrebe za čuvanje, uzdržavanje i gojenje šuma, — dočim pravoužitnici dobivaju goriva drva, pašu i žirenje bezplatno.

Prema tomu nastaje godimice nepodmiren dio potrebe članova gradiške imovne općine od 85.000 m^3 goriva drva.

Tu potrebu podmiruju u glavnom članovi imovne općine, — isto tako kao i nečlanovi, — najme devastirajući privatne šume i šume zemljишnih zajednicah.

V. Program za buduću podmirbu potreba članova imovne općine.

1. Predpostaviv normalne odnosa je šuma.

a) uvedenjem niskog šumarenja.

Kako se je do nedavno držalo, — a gdje gdje se i danas još drži, da niske šume podavaju najveći prihod na drvu, — predpostavimo za čas, — da tim načinom gospodarenja kamo polučiti svrhu.

Gradiška imovna općina ima cca 61.000 jutara šumom obrasle površine. Uz 30 godišnju obhodnju, dobili bi smo

sječnu površinu od $\left(\frac{61.000}{30}\right) = 2000$ jutara.

Predpostaviv prihod sječivosti sa 80 m^3 po jutru, dobili bi smo ukupan prihod od $(2000 \times 80) = 160.000 \text{ m}^3$ drva.

Tim postupkom dobili bi smo prihod, koji je manji za $(185.000 - 160.000) = 25.000 \text{ m}^3$, od potrebe članova imovne općine na gorivu.

Kako uz to, upotrebiv sav taj prihod na podmirbu potrebe na gorivom drvu, — nebi bilo nikakovog prihoda za čuvanje, uzdržavanje i gojenje šuma, morali bi članovi imovne općine platiti za ta goriva drva $\left(\frac{400.000}{160.000}\right) = 2\cdot50$ K po 1 m^3 , — t. j. više, nego li iznosi sadanja prodajna vrijednost takovom drvu (na panju).

Uz to nebi članovi imovne općine dobivali drva za gradju, — a šumska paša i žirenje mogli bi im se podavati u vrlo malom opsegu, t. j. znatno suziti.

b) uvedenjem visokog šumarenja.

Da polučimo što veći prihod u novcu, — u predmjevi, da pokrijemo preostalu potrebu članova imovne općine na gorivu, dobavom drva ili surogata mu sa viškom prihoda u novcu, — bilo bi najuputnije, visokom šumarenju podmetnuti svrhu uzgoja što više i što skupocjenijeg drva za gradju.

Na spomenutoj, šumom obrasloj površini od 61.000 jutara, uz 140 godišnju obhodnju, dobili bi smo na godišnjoj sječnoj površini od 435 jutra uz sječivu zalihu od 300 m^3 po jutru ukupan godišnji sječivi prihod od približno 130.000 m^3 drva.

Predpostaviv, kao medjutimani prihod na drvu u sastojinama u dobi od 41—120 godina ($\frac{4}{7}$ ukupne površine) po 1 jutru 1 m^3 na godinu, — a u sastojinama u dobi od 21—40 godina ($\frac{1}{7}$ površine) po 1 jutru $0\cdot5 \text{ m}^3$ na godinu, dobili bi smo medjutimni prihod sa ($\frac{4}{7}$ od 61.000 jut.) $\times 1 + (\frac{1}{7}$ od 61.000 jutara) $\times 0\cdot5 =$ cca

39.000 m³; — dakle ukupni prihod na drvu od (130.000 + 39.000) = 169.000 m³.

Predpostaviv, da približno polovinu površine šuma gradiške imovne općine zapremaju hrastove šume, a drugu polovinu bukove i ine šume, te da bi od sječivog prihoda odpalo na drvo za gradju kod hrasta 50%, a kod bukve 30% a od medjutimnog prihoda hrasta 30%, bio bi prihod taj slijedeći:

a) sječivi:

25% hrastove gradje = 32.500 m³, 15% bukove i ine gradje = 19.500 m³, 60% goriva drva = 78.000 m³.

b) medjutimni:

14% hrastove gradje = 5850 m³.

85% goriva drva = 33.150 m³, ukupno dakle 57.850 m³ drva za gradju i 111.150 m³, drva za gorivo.

Nakon podmirbe potrebe članova imovne općine sa 10.000 m³ drva za gradju, preostalo bi:

33.500 m ³ hrastove gradje á K 30 =	975.000 K
15.350 m ³ bukove gradje á K 4 =	61.400 K

Sa ukupnom vrijednosti od . . . 1.036.400 K

Nakon podmirbe potrebe imovne općine za pokriće izdataka proračuna sa 400.000 K preostao bi višak prihoda na novcu sa 636.400 K.

Nepodmiren dio potrebe članova imovne općine na drvu za gorivo iznosio bi u tom slučaju (185.000 — 111.150) = 73.850 m³.

1. Kada bi se ta zaliha drva mogla dojaviti iz državnih šuma područja gradiške imovne općine neposredno (na panju) uz cijenu od 1·50 K po 1 m³, — bila bi za to potrebna svota od 110.775 K. — Tim bi bila podmirena sva potreba članova gradiške imovne općine na drvu, a uz to preostao bi višak na prihodu u novcu od (636.400 — 110.775) = 525.625 K na godinu.

U području gradiške imovne općine imade oko 50.000 jutara državne šume.

Predpostaviv, da bi ta šuma mogla, — uredjena istovjetno kao šume gradiške imovne općine — prodavati prihod od približno ($5/6$ od 111.600 m^3) = 92.625 m^3 goriva drva, i ne uzev obzir na šume privatne i zemljištnih zajednica spomenutog područja, jer se s njima vrlo dugo ne će moći računati, — moglo bi se u vlastitom području dobaviti neposredno (na panju) potrebnih 73.850 m^3 goriva drva, a manjak na prihodu na drvu posve bi izčeznuo.

2. Kako međutim imade izgleda, da bi se vlastitim šumama imovne općine nepodmirena potreba članova gradiške imovne općine na drvu u koliko se nebi mogla podmiriti ni u državnim šumama, mogla pokriti dobavom ugljena iz vlastitog područja, i to neposredno (kraj rova), uz cijenu od 4 K po 1 m^3 drva, dakle za svotu od $(73.850 \times 4) = 295.400 \text{ K}$, — iznosio bi višak na prihodu u novcu $(636.400 - 295.400) = 341.000 \text{ K}$.

Iz toga slijedi, da bi se potreba članova gradiške imovne općine mogla podmiriti shodnim uredjenjem šumah imovne općine i državnih šuma.

Proizlazi od tud i to, da je za gradišku imovnu općinu najprikladniji uzgoj visokih šuma.

2. Zbiljni odnosi šuma.

Gore predočen, osobito povoljan uspjeh, polučen predloženim gospodarenjem sa šumama, — ustanavljen je uz predpostavku normalnih odnosa tih šuma.

Od tih su odnosa današnji, zbiljni odnosi spomenutih šuma, žalibože vrlo daleko.

Što okolnost, da je obrast sječivih šuma mnogo slabiji (0.6) od predpostavljenog normalnog (1.0); što okolnost, da razmjer dobnih razreda nije ni iz daleka normalan, uzrokom su, da šume gradiške imovne općine ovaj čas, a i to samo stoga, što su sadanje sječive sastojine u pravilu mnogo

starije od normalnih, — mogu podavati prihod na drvu približno samo 125.000 m³ na godinu.

Od te zalihe odpada na gradju cca 25.000 m³.

Iz toga slijedi, — kako je gore pod IV. obrazloženo, — da su članovi gradiške imovne općine upućeni da znatan dio svoje potrebe (cca 85.000 m³) podmiruju, devastirajući privatne šume i šume zemljištnih zajednicah, i da čine štete u šumama gradiške imovne općine i u državnim šumama.

Ta okolnost mora bezuvjetno prestati, pa je po tom zadačom novog uredjenja šuma gradiške imovne općine, da toj okolnosti predusretne.

3. Program uredjenja šuma gradiške imovne općine.

Da se svrha poluči, to jest da se sva potreba članova imovne općine podmiri, ne će biti nikako dosta urediti svrsi shodno gospodarenje sa šumama imovne općine, jer — kako se razabire iz gore rečenoga, — samim prihodom tih šuma to se ne će moći polučiti, jer je ovaj premalen.

Uslijed toga biti će od potrebe da se i ostale šume tog područja, a naročito državne šume, svrsi shodno urede;

da se uz to članovi imovne općine pritegnu na neizbjježive žrtve u te svrhe.

Žrtve sa strane članova imovne općine mogle bi se sastojati u tom, da svoju potrebu na drvu, koliko je moguće štednjom stegnu, i da doprinašaju novčane žrtve.

Valja u obzir uzeti, da smo u gornjim razpravama polazili sa stanovišta, da članovi gradiške imovne općine dobivaju drvo bezplatno.

Ta će okolnost žalivože morati prestati, pa će neizbjježivo nastati potreba, da članovi imovne općine budu morali plaćati stanoviti doprinos u novcu.

Obje te žrtve, najme stegnuće potrebe i doprinos u novcu, dati će se vrlo težko i to samo polagano i sukce-

sivno provesti, ali je skrajnje vrijeme, da se s tim računa i da se članovi imovne općine na to počmu priučavati.

Najprirodniji put bio bi, da se, ako je ikako moguće, članovima imovne općine i u buduće podaje besplatno ono, što im se danas podaje bezplatno, a da se pritegnu na doprinos za sve ono što bi im se podavalо nad ta današnja podavanja.

Gore smo (pod IV.) predočili, da članovi imovne općine dobivaju 54% svoje potrebe na gorivu drvu (kao tako zvani pripadak) bezplatno.

Kad bi se novim uredjenjem gospodarenja sa šumama imovne općine mogao polučiti, ma kojim načinom veći prihod na gorivu, — pa bi se članovi imovne općine pritegli na doprinos, uplatom pristojbe za taj višak prihoda, — samim bi im se to učinilo kao nješto razumljiva, pa svakako nebi oni proti tomu tolikom odlučnošću prdsvjedovali, kolikom bi to učinili, da se dira u njihovo „starinsko pravo“.

Drvo za gradju, dobivaju članovi gradiške imovne općine sada uz sniženu cijenu.

Bude li od prijeke potrebe, ta će se snižena cijena moći sukcesivno povisivati.

Pašu i žirenje uživaju članovi gradiške imovne općine bezplatno i neograničeno.

Taj užitak morao bi se svakako ograničiti na zakonom (§ 10. zakona od 11. srpnja 1881.) dozvoljenu potrebu, čim bi se mogao predvidno polučiti primjerен prihod u novcu.

Uz to uživaju članovi gradiške imovne znatne površine šuma (čistine i prelaznom gospodarenju namijenjene površine) protuzakonito uz upлатu snižene cijene.

Dokinućem tog odnošaja, polučio bi se takodjer priličan veći prihod.

S tim okolnostima mora se računati, a zaista i računa niže dolje predočen program uredjenja.

Uslijed toga uzet je u skrižaljci na strani 284.—391. u glavnom obzir na pripadak članova imovne općine na gorivu

a ne na potrebu im, pa su šume uredjene tako, da ti članovi mogu taj svoj pripadak dobivati u onim šumama, koje su im lako pristupne.

4. Objasnjenje programa uređenja šuma gradiške imovne općine.

a) Alternativa I.

U toj alternativi predloženo je u vrlo opsežnoj mjeri nisko šumarenje, ako premo u gornjoj razpravi došli do zaključka, da visoko šumarenje daje veći prihod na drvu.

Prije svega valja uvažiti, da visoko šumarenje, predstaviv normalne, primjerene odnošaje šuma, daje veći prihod na drvu u opće, dočim nisko šumarenje u pravilu daje veći prihod na gorivu drvu.

Uz to nisu, kako smo vidili, odnošaji šuma gradiške imovne općine normalni, pa bi u mnogo slučajeva bila nastala neprilika stoga, što u mnogim takovim šumskim dijelovima ovaj čas nebi bilo nikakovog ili skoro nikakovog sječivog prihoda, jer tamo manjkaju sječivi dobni razredi visoke šume.

Proračunavajući sječivi prihod uzeli smo za podlogu razšestarenje na godišnje jednake sječne površine, — prem te šume nisu normalne. Učinili smo to stoga, jer se je radilo tek o aproksimativnom programu, za koji neima detaljnijih podataka, dakle niti točnijeg mjerila. Takovo može se naći tek kod detailne izradnje.

Sječivi prihod po jutru u svakom je slučaju uzet manji od normalnog, — jer takav aproksimativno odgovara faktičnom stanju. Kod hrastovih šuma visokog uzgoja, nije naznačen sječivi prihod, jer se taj prihod ne kani dopitati članovima imovne općine kao redoviti pripadak bezplatno, nego kao dogodičan prihod samo ovima doznačivati uz uplatu podpune cijene, nad njihov redoviti pripadak.

Tim šumama namijenjena je proizvodnja što većeg prihoda u novcu. Takove šume moraju se uređiti inako posve

A l t e r n a t i v a I.

M j e s t o	Sa pri-padkom na go-rivu m ³	Imalo bi se ušumiti u		Kojih je površina jutara	Koja kao šuma
		gospodarstvenoj jedinici	okružjima		
Lonja	900	Savički gjol	I—III	380	niska
Kraljeva velika	930		X—XIV	500	niska
Piljenice	660	Čertak-Veliki gjol	IV—IX	300 300	niska visoka
Banova jaruga Medjuric	730		I—III	440	niska
Jamarica Krivaj Lipovljani	1550	Lubardenik	svima	830	visoka
Brestaća Nova Subocka	730	Muratovica—Bukovica	I—VII	647	visoka
Paklenica	660		VIII—XI	530	visoka
Stara Subocka Plesmo	1720	Čardačinska greda	svima	860 420	niska visoka
—	—	Trstika	svima	200	visoka
Novska Stari Grabovac	1680	Greda	svima	1000 790	niska visoka
Košutarica Mlaka Jablanac	1990	Javička greda—Suše	svima	900 1050	niska visoka
Janjalipa	590	Brezinski lug	I—IV	400	visoka
Brezine Kukunjevac	2110	Miletina rijeka	V—XIV	1050	visoka

A l t e r n a t i v a II.

bi se imala urediti										uz dobavu				
sa op- hod- njom		uz godišnju sječnu po- vršinu		Sa prihodom		Dio iste sa površinom		sa op- hod- njom		sa prihodom		drva u držav. šumi		
godina	jutara			po 1 jutru	ukupnim	jutara	kao šuma	go- dina	jutara	po 1 jutru	ukup- nim	m³		
30	12.7	60		702		380		140		medjut, prihod	$\frac{1}{4}$	95	810	
30	16.7	60		1002		500		140		medj.	$\frac{1}{4}$	125	810	
30 140	10.0 medj.	60 medj.		600 80		100 500	nls. vis.	30 140	3.33 medj.	60 $\frac{1}{4}$	200 125	200 125	340	
30	14.6	50		730										
100	8.3 medj.	150 užitak		1242 200									110	
100	6.4 medj.	90 užitak		576 160										
100	medj. 5.3	užitak 100		130 530										
30 140	28.6 medj.	60 užitak		1716 126		1280	vis.	140	medj.	$\frac{1}{4}$	320	1400		
80	medj.	užitak		40		kao u alternativi I.								
30 140	33.3 medj.	50 užitak		1665 200		300 1490	nls. vis.	30 140	10 medj.	$\frac{1}{4}$	50 370	500 370	800	
30 140	30.0 medj.	60 užitak		1800 300		300 1650	nls. vis.	30 140	10 medj.	$\frac{1}{4}$	50 410	500 410	1080	
80	5.0 medj.	75 užitak		375 80									140	
100	10.5 medj.	180 užitak		1890 250										

kao u alternativi I.

A l t e r n a t i v a I.

M j e s t o	Sa pri-padkom na go-rivu m ³	Imalo bi se ušumiti u		Kojih je površina jutara	Koja kao šuma
		gospodarstvenoj jedinici	okružjima		
Bujavica, Lovska Novigrabovac, Jagma Kozarica, Korita, Su-bocki grad dio ¹) Kri-čke, dio ²) Subocka, Livadijan, Bjelanovac, Čaglić dolj. i Kova-čevac	4260	Blatuško— Jamaričko brdo	svima	2400 830	visoka visoka
Skenderovač, Rogolji, Bukovčani i Čaglić g., Lještani, Bobare	1750	Rogoljski Psunj i Rajičko brdo	svima XXV—XXVI	1180	visoka
Gredjani, Čovac Vrbovljani, Dolj. Raić, Voćarica Roždanik, Jazavica	4550	Kamare	svima	3400	niska
Goleše, Borovac Gor. Raić, Ladjevac Bijela stijena	3450	Kričko— Raičko brdo	svima (osim XXV i XXVI)	2600	visoka
Trnakovac, Širinci Čaprginci, Benkovac	830		I—XI	990	visoka
Okučani, Kosovac Cage, Dubovac Bodegraj	1990	Čorinac i Mašićko brdo	XII—XX	810	visoka
Gor. Bogićevec, Ša-govina, Smrtić, Zu-berkovac, Trnava, Ratkovac	2410		XXI—XXVIII I—IV	1080	niska

Alternativa II.

A l t e r n a t i v a I.

M j e s t o	Sa pri-padkom na go-rivu u m ³	imalo bi se ušumiti u		Kojih je površina jutara	Koja kao šuma	
		gospodarstvenoj jedinici	okružjima			
Subocki grad ¹⁾ dio, Kričke dio ²⁾	890	Novsko brdo	svima	560	visoka	
Varoš gor., dol i novi Uskoci, Bogičevac d.	3160	Medjustrugovi-Pra- šnik-Ljeskovača	svima	1700 1160	niska visoka	
Kobaš, Novoselo Zbjeg, Šumeće Dubočac i Banovci Rešetari, Adžamovci Gunjavci, Brdjani Vrbova, Bilibrig Oštri vrh, Tisovac Komarnica, Srednji Lipovac Mašić, Kovačevac Mala, Novagradiška Godinjak, Petrovoselo Prvča, Bodovaljci Črnogovci, Laze Štivica, Nova Kapela Dol Lipovac (bez žup.) Batinja, Seoci Siče, Magić mala	4680 6440 22690 11570	na skladištu u Oriovcu*	na skladištu u Šumi na skladištu u Godi- njaku	Babje gore (cijelo) i Mašićko brdo svima svima osim u I—IV	11.600	visoka
Medari, Dragalić, Gorice, Poljane Visokagreda Mačkovac, Dolina Orubica, Sičice Vrbje, Ljupina	7130	Visoka greda Ključ Krnad	svima	4000 2490	niska visoka	
Gor. Lipovac (bez j. z.)	520	Pavlovačko brdo	svima	733	visoka	

*) U predmjevi, da će se sela, koja se namiruju na skladištu u Oriovcu namirivati tim ugljenom, a po tom odavle ušumiti dio sela u „Babju goru“.

A l t e r n a t i v a II.

bi se imala urediti										uz dojavu				
sa op- hod- njom	uz godišnju sjećnu po- vrsinu		Sa prihodom			Dio iste sa površinom	sa op- hod- njom	sa prihodom			drva u držav. šumi	ugljen u equivalentu		
	po 1 jutru	ukupnim	šuma	sa godišnjom sjećnom povr- šinom	po 1 jutru	ukup- nim								
godina	jutara	m ³	jutara	kao	go- dina	ju- tara					m ³			
100	medj. 5·6	užitak 150	100 810											
kao u alternativi I.														
30 140	56·6 medj.	50 užitak	2830 340	800 1060	nis. vis.	30 140	26·6 medj.	— $\frac{1}{4}$	— * 265	2900				
80 medj.	145 medj.	140 užitak	20300 2900	2000 9600	vis. vis.	140 80	medj. 120	$\frac{1}{4}$ 150	500 18000	—	4200			
30 140	133 medj.	50 užitak	6650 500	6490 vis.		140 medj.	$\frac{1}{4}$	1620	830	4680**				
80	osnovom određen		525		kao u alternativi I.									

* Ovaj čas za sjeću premlada.

** U predmijevi, da će se sela, koja se namiruju na skladištu u Oriovcu namirivati tim ugljenom, a po tom odavle ušumiti dio sela u „Babju goru“.

A l t e r n a t i v a I.

M j e s t o	Sa pri-padkom na go-rivu u m ³	imalo bi se ušumiti u gospodarstvenoj jedinici		Kojih je površina okružjima	Koja jutara
Gor. Lipovac j. z. Dolj. Lipovac crk. op. St. Kapela, Ratkovica Dragovci, Becić Ciglenik, Kujnik Lužani javni zavodi Drenovac općina i škola	1722	Ježevik i Mladinovac		svim osim Trstenjača i Gložik	1000 niska
Davor, Pričac Živike, Malino Lužani (bez j. z.)	3460	Radinje (sa Trst i Gložik) Briknjevača		svima	4370 niska
Bučje	510		I-XII, XVII-XIX		1500 visoka
Drenovac (bez j. z.) Zagradje	1400	Kasonjsko brdo	XIII—XVI XX—XXII	400 300	niska niska
Oriovac, Lovčić Bebrina, Kuti, Radovanje	3450	Stupničko brdo	svima		2070 niska
Stupnik, Slatinik Andrijevac	1890	Cerje	svima	1100 380	niska visoka
Kaniža	840	Mrsunja, Migalovci	svima	480 820	niska visoka
Sibinj Slobodnica	2140	Puavica	svima		1950 visoka
Odvorci	1680	Mladavodica	svima		1350 visoka
Ukupno . . .	84972				61150

A l t e r n a t i v a II.

bi se imala urediti			uz dobavu									
sa op- hod- njom	uz godišnju sječnu po- vršinu	Sa prihodom			Dio iste sa površinom	kao šuma	sa op- hod- njom	sa godišnjo- m sječnom povr- šinom	sa prihodom			drva u držav. šumi
		po 1 jutru	ukupnim				po 1 jutru	ukup- nim	po 1 jutru	ukup- nim		ugljena u equivalentu
go- dina	jutara	m ²		jutara	kao	go- dina	jutara	m ³				
30	osnovom određen	1735	1000	vis.	140	medj.	$\frac{1}{4}$	250	—	1480		
30	cca	3800	4370	vis.	140	medj.	$\frac{1}{4}$	1092	—	2370		
100	medj. 15	užitak 50	150 650	800 700	vis. vis.	140 100	medj. 7	$\frac{2}{4}$ 50	200 350	—	—	—
30	13·3	60	800						kao u alternativi I.			
30	10·0	60	600						kao u alternativi I.			
30	69·0	50	3450	1000 1070	vis. vis.	100 140	10 medj.	50 $\frac{1}{4}$	500 267	—	2690	
30 80	36·6 medj.	50 užitak	1830 60	1480	vis.	80	medj.	$\frac{3}{10}$	270	—	1620	
30 140	16·0 medj.	50 užitak	800 80	1200 100	vis. nis.	140 30	medj. 3·33	$\frac{1}{4}$	300 —	—	540	
30	65·0	33	2145	90 105	vis. vis.	100 140	9 medj.	50 $\frac{1}{4}$	450 262	—	1430	
100	13·5	120	1620						kao u alternativi I.			
	medjutimni	užitak	200							15760	19010	
			86467							34770		

nevezano, samo s obzirom na tržište. Glavni im proizvod na drvu za gradju imade se crpiti onda, kad je to prema zahtjevima tržišta najprobitačnije. Prihod u novcu, dade se jednostavnim računom svesti na godišnje jednoličan prihod.

Takovom bi gospodarstvu naravno smetala obveza podavanja godišnje jednakog proizvoda na drvu za gorivo, kakovu bi zahtijevala namjena tog drva pokriću redovitog pripadka članova imovne općine na gorivom drvu.

Tim postupkom kani se naučiti članove imovne općine na doprinos u novcu, za pokriće njihovih potreba, a da se ne dira u „stara prava“.

Uporabno doba u tom slučaju — obhodnja — uzeto je za visoke hrastove šume, namijenjene podavanju što više i što skuplje gradje, sa 140 godina, jer je to najnižja doba u kojoj se mogu uzgojiti najskuplji sortimenti gradje, trupci sa promjerom od 85 i više cm sa korom.

Za hrastove šume namijenjene uzgoju gradje za članove imovne općine uzeta je obhodnja sa 80 godina, jer ta odgovara potrebi, pošto podaje drvo za običnu seosku gradju.

Obhodnja bukovih visokih šuma uzeta je sa 100 godina (izuzev dvaju slučajeva), jer daje najveći prihod na drvu, a uz to je njom nedvojbeno omogućena prirodna pomladnja.

Za niske šume uzeta je 30 godišnja obhodnja jer daje već nješto jače drvo, jer bolje štiti vrstnoću tla od manje obhodnje, a izbojna snaga stabala je u toj dobi jača nego li u kasnijoj dobi.

b) Alternativa II.

Predlog dobave gorivog drva (iz državnih šuma) stavljen je tamo, gdje takovih šuma ima i gdje je izgleda, da će se potrebno drvo moći podavati neposredno (na panju) tamo ušumljenim članovima imovne općine.

Predlog dobave ugljena (recte lignita) stavljen je tamo, gdje ne ima državnih šuma (a to je cijela istočna polovina

područja gradiške imovne općine), a imade ugljena, koji će se moći davati neposredno (kraj rova).

5. Kritika tih programa.

a) Alternative I.

Prije svega molim gg. drugove, da taj dio programa ne uzmu ozbiljnim. On je tu predočen samo primjera radi, da se rukopipateljnije predoči potreba prihvata glavnih zasadah, predočenih u II. alternativi tog programa.

Do toga ili bar tomu sličnog uredjenja moglo bi doći jedino onda, kad bi uprava državnih šuma uskratila gradiškoj imovnoj općini pripomoći, t. j. nečkala se prodati joj svoj prihod na gorivu drvu uz primjerene uvjete i kad bi dobava ugljena bila skopčana nedohvatnim poteškoćama.

Uvaživ gore rečeno, možemo kritiku te alternative izraziti ukratko slijedećim:

Takovim uredjenjem šuma gradiške imovne općine, došlo bi mal ne do devastacije velikog dijela lijepih hrastovih šuma, koje su porasle na stojbini kao stvorenog za uzgoj glasovite slavonske hrastovine.

b) Alternative II.

Tom alternativom ide se upravo za tim, da se izbjegne gore istaknutom ne gospodarstvu sa šumama gradiške imovne općine.

Pitanje je, da li je ta alternativa u opće provediva i da li će joj predvidni posljedak biti zaista povoljan i svrsi shodan. O tom ćemo razpraviti u slijedećem.

6. Posljedak uredjenja šuma gradiške imovne općine prema gornjem programu.

Prema alternativi II. gore predočenog programa, bio bi prihod šuma gradiške imovne općine na drvu, približno slijedeći:

V r s t		Površina šuma	Ob od nja	Godišnja sjećna po- vršina	Sječni prihod		Medjutimni prihod		Sveukupni prihod drvra
Uz- goja	drva	jutara	go- dina	jutara	po 1 jutru	ukupni	Predočba proraču- nanja	ukupni	
					m ³			m ³	
Visoki	hrast	30.000	140	214	175	37 450	$\frac{1}{4} \times 30000$	7500	44.950
	bukva	15.000	100	150	150	22 500	$\frac{1}{4} \times 15000$	3750	26.250
	hrast	2.000	80	25	110	2.750	$\frac{1}{4} \times 2000$	500	3250
	bukva	10.000	80	125	110	13.750	$\frac{1}{4} \times 10000$	2500	16.250
niski	razno	4.000	30	133	50	6.650	—	—	6650
Ukupno :		61.000				83.100		14.250	97.350

Od navedenih prihoda sa m ³	O d p a d a n a			
	gradju		gorivo	
	%	m ³	%	m ³
37.450	50	18.700	50	18.750
22.500	20	4.500	80	18.000
2.750	40	1.100	60	1.650
13.750	10	1.350	90	12.400
6.650	—	—	100	6.650
7.500	20	1.500	80	6.000
3.750	5	150	95	3.600
500	10	50	90	450
2.500	5	100	95	2.400
Ukupno . .	—	27.450	—	69.900

Prihod na drvu za gradju bio bi dakle 27.450 m^3 , a na gorivu drvu 69.900 m^3 .

Kako p r i p a d a k članova gradiške imovne općine iznosi cca 10.000 m^3 drva za gradju i 85.000 m^3 drva za gorivo i kako sječiv prihod na gorivom drvu visokih hrastovih šuma sa 140 godišnjom obhodnjom nije namijenjen pokriću p r i p a d k a članova imovne općine, — pokazuje se višak na prihodu u drvu za gradju od $(27.450 - 10.000) = 17.450 \text{ m}^3$, a manjak na prihodu u drvu za gorivo od $(85.000 - 69.900 - 18.750) = 33.850 \text{ m}^3$.

Kako se prema predlogu, sadržanom u alternativi II. imade dobaviti gorivog drva (iz državnih šuma) i ugljena u equivalentu od 34.770 m^3 , — pokazuje se konačno višak na prihodu i u drvu za gorivo od $(34.700 - 33.850) = 920 \text{ m}^3$.

Po čemu bi bilo osjegurano pokriće pripadka članova gradiške imovne općine na drvu.

Podhvat taj financirao bi se na slijedeći način:

Vrijednost viška na prihodu na drvu za gradju iznosila bi približno $(17.450 \times 30 \text{ K}) 523.500 \text{ K}$. Vrijednost gorivog drva, proizvedenoga u visokim hrastovim šumama, iznosila bi približno $(18.750 \times 1.5 \text{ K}) 28.125 \text{ K}$.

Ukupan prihod u novcu bio bi dakle 551.625 K .

Kako je potreba gradiške imovne općine na novcu 400.000 K i kako bi izdatci za drvo dobavljeno iz državnih šuma i za ugljen iznosili približno $(15.760 \times 1.5 + 19.010 \times 4.0) = 499.680 \text{ K}$ po čem bi tadanja potreba imovne općine na novcu od $(551.625 - 499.680) = 51.945 \text{ K}$.

Uslijed toga ne ima dvojbe, da bi se taj podhvat mogao financirati.

Po tomu bila bi potreba članova gradiške imovne općine na drvu za gradju i pripadak tih članova na gorivu pokrita.

Oboje bi ovi mogli u buduće kao i dosada dobivati, najme pripadak na gradji uz sniženu cijenu (koja je sadr-

žana u potrebi na novcu od 400.000 K), a pripadak na gorivu bezplatno, — a uza sve to bi nastao višak na prihodu u novcu (nad današnji takav prihod) od 51.945 K, — ne uračunav ovamo i gore napomenuti veći prihod na novcu za pašu, za žirenje i za prelaznu uporabu šumskog tla.

a) Buduća podmirba potrebe članova imovne općine.

Potreba članova gradiške imovne općine na gorivu drvu iznosi, kako smo gore (pod III.) kazali 185.000 m^3 .

Kako bi oni prema gornjem dobili u ime pripadka im 85.520 m^3 ostao bi nepodmiren dio potrebe na gorivu drvu od 99.480 m^3 .

Za podmirbu te pobrbe stajao bi na razpoložbu, prihod goriva drva visokih hrastovih šuma gradiške imovne općine sa 18.750 m^3 ; — ostatak prihoda državnih šuma na gorivu drvu sa 42.490 m^3 , a uz to bi se imalo nabaviti ugljena u equivalentu od 38.240 m^3 čim bi bila pokrita sveukupna potreba članova gradiške imovne općine na drvu.

Gore spomenuti ostatak prihoda državnih šuma na gorivu drvu, ustanovljen je na slijedeći način:

Po gore rečenom prihod je šuma gradiške imovne općine 27.450 m^3 gradje i 69.900 m^3 goriva.

Predpostaviv, da su državne šume područja gradiške imovne općine približno istovjetne sa onima gradiške imovne općine, — bio bi prihod državnih suma, kako ih ima približno 50.000 jutara: napram površini šuma gradiške imovne općine sa cca 60.000 jutara u omjeru kao $5 : 6$ a po tom $\frac{5}{6} 27.450 \text{ m}^3 = 22.875 \text{ m}^3$ gradje i $\frac{5}{6}$ od $69.900 \text{ m}^3 = 58.250 \text{ m}^3$ goriva drva.

Kako smo gore predpostavili uporabu dijela tog prihoda državnih šuma na gorivu drvu sa 15.760 m^3 , ostalo bi na razpoložbu od tog prihoda državnih šuma $58.250 - 15.760 = 42.490 \text{ m}^3$.

VI. Buduća podmirba potrebe cijelog područja na drvu.

Potreba cijelog područja gradiške imovne općine iznosi 16.400 m³ drva za gradju i 303.600 m³ goriva drva.

Kako pokrita potreba članova imovne općine iznosi 10.000 m³ drva za gradju i 185.000 m³ goriva drva, ostala bi nepokrita potreba nečlanova imovne općine sa 6400 m³ drva za gradju i 118.600 m³ goriva orva.

Potreba na gradji mogla bi se pokriti dijelom prihoda državnih šuma, tako, da bi državnoj šumskoj upravi preostao još višak prihoda na drvu za gradju od (22.875 — 6400) = 16.475 m³.

Nepokrita potreba na gorivu mogla bi se pokriti dobavom ugljena iz vlastitog područja (u equivalentu od 118.600 m³ drva), posredstvom države, zemlje ili imovne općine.

Prema tomu pokrila bi se sveukupna potreba cijelog područja gradiške imovne općine na drvu na racionalan način i to:

1. sa dijelom redovitog prihoda šuma grapiške imovne općine od 10.000 m³ gradje i 69.900 m³ goriva.

2. sa dijelom redovitog prihoda državnih šuma od 6400 m³ gradje i 58.250 m³ goriva.

3. prihodom područja na ugljenu (u equivalentu od 19.010 + 38.240 + 118.600) = 175.850 m³ drva = od cca 703.000 met. centih ugljena, — u koliko potonju zalihu nebi privatne šume i šume zemljишnih zajednicah umanjile.

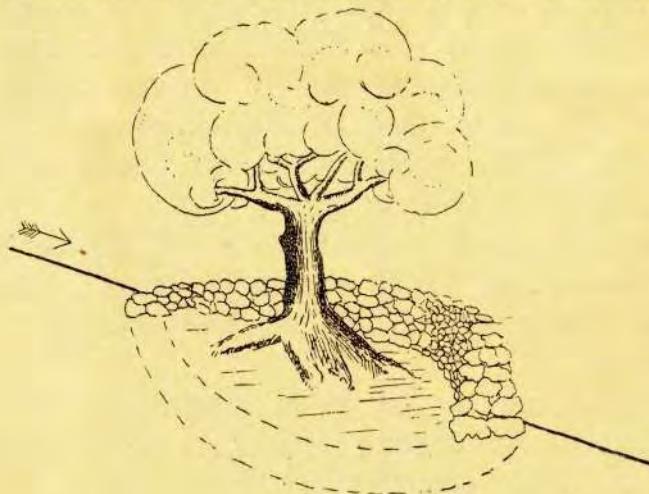
B. Hajek.

Uzgoj masline na istočnim obalama Jadranskoga mora.

Napisao **Marko Marčić**, c. kr. učitelj poljodjelstva u Korčuli.
(Nastavak).

Ako je maslinjak posadjen na ne odviše strmom zemljisu tako, da ne treba praviti lazove (terase), dobro je da se okolo maslina u promjeru od 6 do 8 m. podigne jedan

zidić od kamenja, u visini od kakvih 30—50 cm. e da voda kišnica, kad teče niz tu strminu, ne isplavi hranive sastojine

Slika 8.

iz zemlje, te, odnoseći gornju zemlju, da ne otkrije korijen od masline. Dakako da taj zidić mora biti s donje strane viši, a s gornje strane niži (vidi sliku 8.).

* * *

Jame za sadnju maslina treba da se priprave već mjeseca srpnja ili kolovoza. Mogu biti četverouglaste ili okrugle; široke 1·20 m. a duboke 90 cm. Kod kopanja jama treba paziti na to, da se gornja zemlja izbací napose u jednoj hrpi, a donja zemlja takodjer napose. Ako je zemlja odviše hipra i pjeskovita, tada se iskopaju jame nekoliko dana prije sadnje, jer bi se inače u tako dugom vremenu zemlja sorila i zatrptala jame. U tom slučaju preporuča se, da se jame naspu granjem i slamom, pa da se zapali e da — kao što reče Columella — organj učini ono što nije moglo da učini ni sunce ni mraz. Ako je položaj i zemljiste podvrženo velikoj suši, tada treba saditi masline u jesen, i to mjeseca studena ili prosinca; ako je pak tlo vlažno i teško, koje ne trpi od suše, tada je najbolje saditi ih u proljeće u mjesecu veljači do polovice ožujka. U kršu treba iskopati

još veće jame, na pr. 1·50 m. široke a 1 m. duboke*, izbaciti vanka kamenje te nasuti ih zemljom donešenom iz okolice.

Ako su jame izdubljene u našoj običnoj crvenoj zemlji, te se je dubljenjem došlo do tvrdoga sloja crvenice (crmalj), treba ga mašklinom (obitelicom) probiti, a na dnu jame nabaciti nešto kamenčića u naslagi od 10 do 20 cm., e da voda uzmogne lakše oticati u dubinu zemlje. U protivnom slučaju bi se voda zaustavljala u dnu jame, što bi u velike smetalo rastu mladoga stabla, koje bi moglo lasno od toga i uginuti. U ravninama će trebati osim toga dubsti nekoliko jaraka za odvodnjivanje, kao što to čine kod nas u dolini Neretve; u protivnom slučaju će masline stradati od raznih bolesti, osobito od čadjavice i od gnjiloče. Ovi jendeci mogu biti otvoreni ili ih se može nasuti najprije krupnijim kamenjem, pa sve to sitnjim, dok se napokon pokrije sa 30 cm. debelom naslagom zemlje.

Kad se masline sade treba najprije nasuti jamu do polovice sa gornjom zemljom, koju treba prije toga izmiješati sa gnojem mješancem. Stabalce se postavi u srediti jame, u ravnim zemljama 5 a u strmim do 15 cm. dublje nego li je prije stalo u zemlji. Dublje se nipošto ne smije saditi. Korjenje se prikraćuje na jednu trećinu pazeći na to, da sjekotina bude okrenuta prama doli; posve tanke žilice se otkidaju. Korjen se razredjuje, tako, da svaka žila bude imala svoj smjer i da se ne križaju. Izmedju žila lagano se natisne zemlje pomiješane sa gnojem mješancem. Ako su maslinova stabla izvadjena iz rasadnika zajedno sa komadom zemlje okolo korjena, što je za preporučiti, tada ovaj postupak sa korjenom kod sadnje otpada. Najbolji je za tu svrhu mješanac u kojem se nalazi drop od drožđja ili od patci od klaonica, perje, ostrugane rožine, smravljeni kosti itd. Zatim se jama potpuno naspe sa donjom zemljom, koju je dobro pomiješati sa isječenom slamom ili pljevom, da ne bude preteška i tvrda, te sa 15 do 20 dkg. amonijakalno-

* Unajnovije doba rabi se u takove svrhe razprsnjiva tvar „Astralit“ Vidi br. 3. Š. I. o. g.)

pepelnatog superfosfata. Okolo stabla se učini jedna 80 cm. široka zdjelica, te se ulije 4—5 l. vode, e da se zemlja bolje slijepi okolo žila. Ako bi ljeto bilo odviše suho, treba od kad do kad zalijevati mlada stabla. Kod zalijevanja postupa se ovako; najprije se odgrne gornja zemlja u zdjelici okolo stabla za kakvih 5 cm. debljine, zatim se zalijeva, kad je pak zemlja popila svu vodu tada se opet zagrće sa onom zemljom, što je bila odgrnuta, tako, da na površini ostane vazda prosuha i hipra zemlja. Na ovaj način će vлага iz zemlje manje isparivati.

U položajima, koji su izloženi vjetrovima, neophodno je potrebito, da se mlada stabla privežu uz kolac. Kolac ima biti zaboden u zemlju s one strane masline, odakle najjači vjetar duva. Kolac ne smije biti viši nego li je deblo od masline, t. j. do prvih grana.

Čim je maslina posadjena treba joj prikratiti mladice, ako to nije prije već bilo učinjeno, i to tim jače se prikraćuju, čim je mršavija (gladnija) zemlja, u kojoj će se stablo posaditi. Treba pak nastojati da deblo bude dosta nisko, jer što će se niže stablo razgranjivati, manje će mu naškoditi vjetrovi, bolje i pravilnije će iskoristiti hranive sokove što ih korijen crpi iz zemlje, te konačno — branje maslina biti će dosta lakše i cjenije.

Bolje je saditi malo jača stabla, n. pr. od 4 do 5 ili 6 cm. promjera, po onoj:

Da nenavidi susjed tvoju radnju,
Sadi maslinu veću a smokvu manju.

Ako se ima posaditi mladu maslinu u starom maslinjaku, na mjestu gdje je jedno stablo uginulo, tada treba potpuno iskorijeniti staro stablo, te na njegovom mjestu izdubsti jednu jamu 2 m. široku a 1·50 m. duboku, koja će ostati otvorena od ljeta do jeseni. Tada se ta jama napuni drugom svježom zemljom, koja se iz daljega dogoni ili doveze, te se u rano proljeće posadi mladu maslinu obilato je pognojivši mješancem i umjetnim gnojem.

Na našim obalama i otocima krš zaprema veću površinu zemlje, dočim je plodne debele zemlje razmjerno malo. Na toj maloj površini plodne zemlje treba proizvadjeti sve u nas moguće zemljene proizvode. Posjedi su pak većim dijelom maleni, a razuman poljodjelac treba da na tom malom posjedu goji razne kulture i proizvadja razne gospodarske proizvode, e da što bolje udovolji potrebama njegove obitelji, da što jednoličnije iscrpiva zemlju, te da mu radnja bude pravilno kroz cijelu godinu porazdijeljena. Zato će zgodno doći uzgoj masline u kombinaciji sa ostalim kulturnama, tim više što maslina dolazi na pravi rod tekar nakon 10 do 15 godina.

Na sastanku dalmatinskih učitelja poljodjelstva u Dubrovniku, god. 1911., u svrhu da se ustale jedinstvena načela za uspješno nastavljanje akcije oko pridignuća dalmatinskog maslinarstva, bila je — izmedju ostalih — prihvaćena i ova rezolucija: „U suhim, krševitim, tankim, škaljastim, zemljama, ima se zemljiste čim više zapremiti maslinom, a manje u plodnim zemljama, gdje druge unosnije kulture uspjevaju“.

Nadalje ova rezolucija glasi, da se u ovakvim zemljama uzgoj masline može kombinirati sa uzgojem južnog voća (bajam, maraška, rogač i smokva), a u plodnim zemljama sa lozom, djetelinom, sočivnjačama (i povrćem).

Ova rezolucija je vrlo umjesna, nu dakako, da je treba shvaćati relativno prama okolnostima ambijenta.

U krševitim zemljama, gdje maslina jedva uspijeva, a rentira samo ako ju se njeguje tako, kao što takav ambijenat zahtijeva, tu bajam neće naći sve uvjete potrebite za svoj opstanak.

Bajam ne uspijeva u vlažnim zemljama, gdje trpi od smolice i gnjiloće, ali ipak zahtijeva više vlage nego li maslina.

Maraška još manje, jer ona u pravom kršu slabo uspijeva; njoj najbolje prijaju naplavne zemlje na podnožju Mosora i Biokova (Poljica, Rogoznica omiška i Makarsko

primorje) zatim okolica šibenska, u predjelima gdje izmedju kamenja imade i dosta zemlje.

Smokva može da uspijeva u kršu, ako naslage kamena (pole) ne idu usporedo već koso ili okomito prama padu zemlje. U tom slučaju moći će da se zadube sa svojim korjenom, izmedju pola (kamene naslage) do prilične dubine. Još bolje će smokva uspijevati ako se izmedju pola nadje po koja naslaga ilovače, da djeluje kao nepropustan sloj i uzdrži joj nešto vlage za ljeto, koja joj je neophodno potrebita i u znatno većoj kolikoći nego maslini.

Rogač raste samo u našim južnim predjelima i otocima; već u okolini Zadra je dosta rijedak. Maslina uspijeva dosta dalje od morske obale nego li rogač. I u južnoj Dalmaciji u položajima prama podnevnu, već n visini od 80 do 100 m. nad morem vrlo je rijedak i ne razvije veliko stablo. Amošnji poljodjelci kažu, da rogač ne može živjeti ako ne vidi more. Kod kombiniranja masline sa rogačem treba uzeti u obzir, da je rogač jedna dvodomna biljka*, t. j. da na jednim stablima ima samo muški cvijet (prašnici) a na drugim samo ženski cvijet (pestiće). Treba dakle da u svakom redu rogača, barem svako peto stablo bude muško, ili da je na svakom trećem stablu u svakom redu jedna grana navrnuta sa muškim rogačem. Inače bi redovi maslina smetali oplodnji cvijetova.

Izmedju svih spomenutih voćnih stabala, maslina još najbolje uspijeva u kršu i dosta se uspinje nad morem. Maslina može dakle u kršu da stoji i sama*, ali je treba redovito svake godine klaštriti i držati stabla malena i niska, te je pomagati odgovarajućim gnojenjem. Masline u kršu mogu se posaditi dosta gusto (5 do 6 m. i manje). Uzgoj masline u kršu, ne samo da se isplaćuje, već, ako se radi o većim površinama, u krajevima gdje nema šuma, te su brda gola, maslinjaci će blagotvorno djelovati na podnebje. Razumije

* Imade rogača i sa hermafroditnim cvijetom, ali malo radjaju i plod je vrlo slabe kakvoće. Poljodjelci zovu ova stabla, kao što i muška, da su divlja.

se, da maslinova stabla u kršu moraju biti uzgojena iz sjenama; na drugi način uzgojene masline u kršu bi vrlo teško uspijevale, pošto im se korjen razvija plitko ispod zemlje.

U boljem kršu, gdje izmedju kamenja imade i dosta zemlje, tu je uzgoj masline sa već spomenutim voćkama od velike važnosti, osobito pak u koliko se tiče bajama. Dosta često susrećemo bajame u našim maslinjacima, ali su obično posadjeni bez ikakva reda i načina. Bajami se mogu i naknadno posaditi izmedju maslina, ako imade dovoljno prostora, tim više, što maslina doživi i dva vijeka (ako je navrnutu), dočim bajam jedva jedan vijek. Ako je kombinacija bajama sa maslinom racionalno provedena u razmaku od barem 8 m. u četverokutu i u izmjeničnim redovima koji idu od istoka k zapadu, to osobito koristi bajamu, pošto ga maslina sačuva za vrijeme cvatnje. Poznato je pak da bajam, kao prvi navjestitelj proljeća, strada u cvatnji ne samo od proljetnih mrazova već takodjer i od sjevernih vjetrova, osobito na otocima, pošto prolazeći preko mora nose sobom mnogo morske soli, koja u velike škodi vegetaciji.

Maslina i bajam, kada su u kombinaciji, mogu se gnojiti istim gnojem, n. pr. 4 kg. superfosfata, 1 kg. amonijeva sulfata i 1 kg. kalijeva sulfata za svako stablo svake 3 ili 4 godine. Zelena gnojidba (pognojena sa superfosfatom i kalijevim solima) osobito prija ne samo maslini već i bajamu.

Vrlo često susrećemo maslinu u kombinaciji sa lozom. Osobito u starom vinogradarstvu redovito je maslina pratila lozu a kad bi vinograd uslijed starosti bio zapanjen, ostale bi masline. Masline u vinogradima su bile vazda boljeg izgleda, jer bi se znatno okoristile od obradivanja okolišne loze. Nu, nakon filokserične zaraze, nasto-

* I prof. Caruso u njegovoj velebnjoj Monografiji masline (Monografia dell'olivo) kaže: „U predjelima odviše strmim, kamenitim, plitkim sa kamenitom mrvicom, pjeskovitim ili — bilo s kojeg razloga — vrućim (suhim), treba da se tlo potpuno namjeni uzgoju masline, pošto bi tu druge biljke slabo uspijevale i nebi isplatile troškove za obradjivanje“.

jalo se je imati čiste vinograde, te uz lozinku: da loza ne trpi gospodara nad sobom, masline su se batalile. Čiste kulture su zaista najidealnije ali nijesu za svakoga niti za svako mjesto. Treba uvažiti da vinograda imademo dosta više, nego li ih se može racionalno obradjavati. Producija ulja naprotiv nazaduje, a posljedice toga su već očite. Nije dobro ako su dvije kulture na štetu jedna drugoj, nu, tomu se još može donekle naći lijeka, ali je još gore u ovom slučaju kad jedna kultura hoće drugu da eliminira.

Neka veći posjednik goji svoje amerikanske vinograde kao čiste kulture, ta on ima i oveće i bolje komade zemlje; nu mali težak, koji posjeduje manje komplekse i većinom na bregovima, neka posadi zajedno sa lozom i po koju maslinu. Ne u sredini vinograda, već na njegovom sjevernom rubu i barem 10 m. daleko jednu od druge. Kad su masline posadjene na sjevernoj strani vinograda posve malo će smetati lozama, a u koliko će težak za svaku maslinu izgubiti desetak panjeva loze, to će mu kasnije maslina kad dodje na rod obilato isplatići.

Neke sočivnjače, koje se rano posiju i brzo ostavljaju zemlju, osobito bob i bobica za krmu (koji ostavljaju zemlju već koncem mjeseca svibnja) i grašak (biž) i grahorica, maslinama nijesu od nikakve štete, osobito ako se barem nešto ostataka tih sočivnjača zakopa okolo masline za zelenu gnojidbu. Rumena djetelina se može posijati izmedju maslina, ali zadnji otkos se može zakopati ili podorati za zelenu gnojidbu. Naprotiv štetan je za masline slanutak, pošto se ova sočivnjača kasnije posije i kasnije tekom ljeta ostavlja zemlju. Za vrijeme, kad maslini počimlje da poneštaje vlage u zemlji slanutak ju otimlje, da sazre svoje mohune i zrnje.

(Nastavit će se).

Prvi šumarski stručni opis i nacrt šuma na Velebitu i Velikoj Kapeli od Dalmatinske medje do Mrkoplja i Ogulina,

prvi šumski red za iste, prvo njihovo razdjeljenje u okružja, šumarije i čuvarije, prvi cjenik za drvenu gradju iz njih, prve misli o pošumljenju primorskog krša itd.

Po orig. podatcima i nacrtima c. k. ratnog arhiva u Beču i dr., priobčio i vlastitim tumačenjima popratio **B. Kosović**, kr. zem. šum. nadz. II. raz.

(Nastavak).

Prilog I.*

Instrukcija

za šumare** (Waldbereitere) svih c. kr. militarskih šuma u karlovačkom generalatu.

1. Šumar se ima vazda sjećati svojih prisegom si nametnutih dužnosti, te ima po svojem najboljem znanju i savijesti revnim i marljivim vršenjem svoje službe na svaki mogući način nastojati promicati korist previšnjeg erara i od njega odvraćati svaku štetu.

2. On ima u svemu slušati c. kr. General-Ober-Comandu i dotičnog Comercial-Waldmeistera, te se prema tome ima i vladati, o svima dogodajima podnašati prijave, uslijedivše odredbe pokorno primati, te ako je nuždno na njih podnašati izviješće spomenutoj General-Ober-Cdi i šumskom uredu.

3. On se ima osobito strogo držati podjedno sada izdanog šum. reda, krijepošću kojeg ima on skupa sa zapovjednicima pukovnije i kumpanije nastojati oko reda i unapredjenja šuma, dakle kroz to i oko koristi erara, te se ima klonuti zadjevica i posebnih težnja u svrhu, da se mogu za-

* Vidi str. 261. Š. I.

** Poznati u Krajini pod nazivom „Beriktan“ ili „Berikter“, nisu bili izobraženi šumari po današnjem smislu riječi, šumar, nego su bili neka vrst nadlugara, koji su vršili poslove revirnih šumara, dakle nješto poput i današnjih revirnih šumara bez prave šumarske naobrazbe namještenih kod vlastelinstva kod nas i u drugim zemljama.

jedničkom slogom jednodušno provadjati previšne zapovijedi i izvršivati služba.

4. Šumar mora provadjati sve, što je naredjeno u relaciji o procjeni i opisu šuma, što ju je nakon preduzetog očevida na licu mjesta sastavio Waldmeister Johan Carl Franzoni, u koliko nisu propisi te relacije u protuslovju sa spomenutim novim šumskim redom. S toga ima šumar relaciju i šumski red proučiti, da bude mogao prema njima odredjivati što je nuždno i koristno.

5. Šumar se ne smije baviti trgovinom drva i to niti sam niti u društvu, niti pod nikakvom izlikom, jer će inače biti strogo potegnut na odgovornost.

6. Sječa stabala ima se obaviti u doba godine propisano šumskim redom. Šumar ima sve tako spretno udesiti, da se u predjelima, u kojima se radi velikog snijega ne mogu sjećine izcrpiti, a i inače koliko je god moguće čuvaju svježa stabla, a da se izrade i izvezu vjetrolomi, suhari i ina oštećena stabla da nepropanu i nesagnjiju. Zatim ima nastojati, da se na sječinama ostavi dovoljan broj sjemenjaka. Veći broj sjemenjaka ima se naročito ostaviti na mekanom zemljištu i uzvisinama, gdje, kako je poznato, vjetar ima maha i štetu pravi, a gdje je tvrda zemlja i gdje vjetar nema velikog maha, imadu se sjemenjaci ostavljati na 50 do 60 koraka razmaka, te k tomu nastojati, da se ti sjemenjaci pravovremeno izsjeku čim bude dovoljno pomladka.

7. Što se tiče kvantuma drva, koji će se godimice izvaditi, to je predvidjeno u spomenutom opisu i procjeni šuma i toga se ima držati, te se ne smiju šume preko njihovih sila uživati. Pošto pako mačavo drvo smeta pod njim se nalazećem podmladku, mora se u prvom redu nastojati, da se to drvo odstrani, a inače se ima u tom pogledu postupati prema stanju dotične šume.

8. Radi napredka šume neka se ne siječe na jedanput na više niti na previše mijesta, nego neka se radje više sječe u malo districta, jerbo je onda puno lakše paziti na vozare i lakše je paziti na kulture, a mladik bude jednoličniji.

9. Kano što je za šume koristno, ako se u njima vode jednake sječine, tako isto je nuždno, da se pomladbi i odgoju mладику posveti što moguće veća brlga i mar. S toga je nuždno, da se odmah u početku u mладику se nalazeće staro i kržljavo drveće koliko god moguće oprezno izvadi, da se nebi rušenjem i izvažanjem načinila veća šteta mладику, nego je šteta, koja bi bila, da je drvo ostalo u njemu. Ono se ima čim prije izraditi i izvesti, da mладиク буде čim prije u miru i da bude jednolična rasta. Takovo vadjenje starog drveća najbolje da se izvede pomoću velike pile. Gdje ali ni to nebi bilo moguće bez velike štete po mладику, ima se staro drveće podbijeliti i tako prisiliti, da se osuši.

10. Iz šuma ima se koliko je god moguće odstraniti i kojekakvo grmlje. Isto ne smiju se pustiti ležati suhari, ovršine u sječinama i ino drveće, koje se dade uporabiti, jer ostavljanjem istoga u šumi gubi erar svoju korist, a mладиク trpi štetu.

Toga radi ne smije se na sječinama ostavljati granje i kiće da okolo razbacano leži, nego se mora skupiti na hrpe ili poslagati na panjeve.

11. Šumari i lugari ne smiju si pod pretnjom stroge kazne pod nikakovom izlikom prisvojiti ni ogranke ni ovršine, nego imadu i s tima odpadcima gospodariti u korist erara.

Toga radi ne smije se lugarima dati za njihovu potrebu nikakovo drugo drvo nego samo ono, koje nije za prodaju sposobno.

12. Neplodne pustošine unutar šuma i izvan njih, naročito u predjelu kraj mora zvanom Podgorje, imadu se zasijati odgovarajućom količinom žira i zasaditi smrekom itd., da se tako poskrbi za valjan pomladak, a gdje se to ima činiti kazuje u jednu ruku spomenuta procjena i opis šuma, a u drugu ruku će se, kad se šuma bolje upozna, samo od sebe kazati, gdje da se to radi i gdje je nuždno, jedino se primjećuje, da bi se te radnje trebale izvadjeti više u pri-

soju.. Sumar će po tom imati dužnost, da odredi, što je za šume nuždno.

Razumije se samo po sebi, da će ta sadnja i sijanje stajati novaca, koje nije dužan davati šumar, nego će se glede pokrića tih troškova izdati posebne odredbe.

13. Šumar ne smije dozvoliti, da se izvan sječina siječe ma kakovo bilo drveće, izuzam u velikoj nuždi ili na zapovjed General-Ober-Comande i šumskog ureda, budući takovo neredovito obaranje stabala škodi šumi.

On ne smije dozvoljavati, da se u šumama izradjiva šindra i dužica, jer se time uništaju smreke i jele, koje bi se inače mogle upotrebiti za jarbole. Od toga se drveća često ne samo obori ogromna množina, a neizradi ni deseti dio, nego se i na hiljade stabala našpanja*, koja uslijed toga zagnji i postanu šuplja. Pravljenje te robe neka se dozvoli samo u predjelima i uvalama, koje su jako udaljene, a iz kojih se dugačka gradja ne može drugačije izvući osim, ako ga se izradi na šimle i dugu. No i u tima predjelima ne smije se dozvoliti španjanje stabala.

14. Nitko, pa ni šumar, ne smije loviti ni ribariti u šumama i u bregovima se nalazećim vodama i lovištima, osim samo onaj, koji se glede prava lova ili ribarenja može izkazati zakupnim ugovorom, sklopljenim sa c. kr. ratnim komisarijatom.

Lugari i čuvari šuma imadu budno paziti, da pastiri i ini zločesti ljudi nebi po dosadanjem običaju vadili gnijezda i jaja tetreba, lještarka i kamenica, jer se time divljač izkorenuje i uništava. Tko se pri tom uhvati, ima se uhititi i predati najbližem zapovjedniku pukovnije da ga kazni.

15. Mora se paziti da graničari ne bi pri izvozu brodogradje ili ine gradje sjekli mlade hrastiće, jelvice ili smrečice za t zv. vlačice i da nebi pri izvlačenju posjekli na stotine mlađih stabalaca za podvaljke (valjičće za podmetanje). Gdje se

* Španjati (od njemačke riječi Span) veli se zasjeći stablo i izkinuti iver, da se vidi, jeli stablo cjepek (kalavo).

nebi mogla debla izvući bez podmetanja podvaljaka, neka se upotrebe već po samom stablu prigodom obaranja prelomljena stabalca, pa kad se jedan dio debla naprvo porine, neka se valjčići od zadnjeg kraja metnu opet naprvo.

Uhvati li lugar ili čuvar šume koga, da protivno radi, imade mu oduzeti sjekire i vojke i odmah prijaviti to šumaru pod pretnjom odpusta od službe, a proti takvom šte-točincu ima se postupati prema propisima novog šum. reda.

16. Lugari ne smiju stanovati daleko od šume, nego u njoj ili blizu nje u onim mjestima, gdje će im se naznačiti. Oni moraju danomice obići svoj srez te po danu i po noći nastojati da odvrate od šume štetu. Da tom zvanju uzmognе lugar udovoljiti, nesmije on imati nikakovu posebnu službu, ni držati krčmu, buduć je poznato, da ako hoće služiti kako treba, imade dosta posla sa svojom službom. Da se pako lugari mogu bolje nadzirati nuždno je, da i šumar stanuje u sredini sreza, jer će onda biti bliže lugara, te će moći lakše opaziti, da li koji njih ne ide možda stranputice.

17. Za lugare i čuvare šuma ima se sastaviti dobra instrukcija, te istima ako bi bili nepismeni tako dugo svake nedelje čitati, dok ju nezapamte. Ujedno ne smije šumar ni lugarima ni čuvarima ni nikome dozvoliti, da daje druga imena rudinama nego što su u mapama naznačena, da kroz to ne nastanu pomutnje.

18. Inače imadu lugari nedeljno izvijestiti svoga šumara o svim dogodnjima prošle sedmice, te ako su kome što zaplijenili, ne smiju mu to pod pretnjom odpusta od službe izpod zapljene pustiti, niti se s njima glede toga nagoditi prije, nego su se o tom sporazumili sa šumicom i prijavu podnijeli.

19. Oni ne smiju trpiti da se po šumi skiću nepoznati ljudi i kojekakve skitalice, a po gotovo ih ne smiju sami k sebi primati.

20. Čim se koji lugar ili čuvar šume zateče kod kakvog kažnjivog čina, ima šumar bezodvlačno o tom obavijestiti General-ober Comando i šumski ured, da se takov nevaljali

službenik — kao strašilo za druge — najstrožije kazni ili odpusti od službe. Ako se lugar odpušta od službe, treba odmah ujedno drugoga za lugara predložiti i čekati dok o tom stigne odluka.

21. Lugari i čuvari ne smiju nikomu dati da izvaža ili da si izvesti dade ni pojedina mala ni velika stabla niti više takovih a niti izvale, ako nedonese doznačnu cedulju od šumara (u kojoj je naznačena vrst i quantum drva), a ne smije im drugo drvo doznačiti nego samo onakovo, kakovo je u doznaci naznačeno, pa bio on dotičnom prijatelj ili ne-bio. Lugara ne smije nitko, pa ni šumar, upotrebljivati u никакove druge osim jedino u službene svrhe.

22. Pošto se ni pod stojećim ni pod ležećim stablima ne može mladik dizati, to se ne smije ni jednoj stranki dozvoliti, da joj doznačeno drvo preko 1 godine dana u šumi ostane, inače ga gubi. To je tim opravdanije, što se kasnim izvozom ošteti puno novo nikloga mladika.

23. Glede primanja dohodka od šume t. j. šumske taxe (Stammgeld) slijediti će posebne odredbe, a dotle ima šumar voditi valjanu šumsku zabilježnicu, u koju će bilježiti koja vrst drveća, iz kojeg šum. sreza, komu i kada je doznačena. Ta će knjiga služiti za kontrolu šumske taxe.

24. Čim se u šumi koji put pokvari, ima se to odmah prijaviti General-Ober-Cdi, da se mogu pozvati na to obvezane stranke da ga poprave, te da se odredi glede troška, ako bi kod toga kakvi nastati mogao.

25. Pod pretnjom stroge kazne nesmije nitko, bilo od bogata bilo od siromaka, primiti niti novac, niti stvari niti se dati častiti, pa bilo to pod ma kojom izlikom, a naročito je lugarima i čuvarima pod pretnjom osjetljive kazne zabranjeno takova šta primati ili dapače zahtijevati.

26. Bude li tko od General-Comande izaslan da pregleda šume, biti će dužnost šumara da bude prisutan, te da daje potrebita razjašnjenja.

27. Šumar se ne smije udaljiti iz svog sjedišta bez predhodne pismene prijave i na to uslijedivše dozvole od General-Comande.

U ostalom nije moguće u ovoj instrukciji spomenuti sve, što je za izvršivanje previšnje službe nuždno, niti opisati razne malenkosti skopčane sa šum. uredovanjem; stoga će biti dužnost samoga šumara, da kao uredan i vijeran službenik pazi na sve što treba, jer je na to obvezan svojom prisegom.

Prilog 2.*

Osnova točaka

na kojima bi se imao osnovati šumski red (Waldordnung) za sve ces. kralj. Militar-sume, ležeće u karlovačkom Generalatu**.

Pošto od spomenutih šuma neima korist samo previšnji erar nego i svi graničari i Militar-podanici, a pošto se pako po potonjima u raznim prigodama drveće, koje se lako izsiječe ali dugo treba dok opet naraste pustoši, razsipa i buši, te se je bojati da će se u buduće šume sasvim izobličiti, to smo obnašli za shodno izdati primjerен šumski red, kojega su se dužni držati oblasti i podanici pod pretnjom najstrožije exemplarne kazne.

1. U cijelom generalatu ne smije se, — kako je to već određeno u privremenom šum. redu*** izdanom po General-Ober-Cdi — pod najstrožom odgovornošću dotičnog zapovjednika pukovnije i pod prijetnjom najstrožije kazne za prestupitelja, posjeći niti jedno svježe drvo, bilo ono maleno ili veliko i bud koje vrsti, bilo u c. kr. šumama ili velikim brdima, bilo u občinskim ili graničarom pripadajućim šumama a niti se ne smije zelenom drvu kora oguliti, vatrom ga podpaliti, niti se smije ozlediti okresivanjem grana ni prevršivanjem. Po tom

* Vidi str. 261. Š. I.

** Oznaka arhiva 6. VII. 1765. 126.

*** Vidi taj privremeni šumski red naprvo.

2. Graničari ne smiju izvažati nikakvo drugo drvo za ogrjev, osim samo izvale (izrutine), odlomljene grane i leževinu.

3. Isto tako ne smije se iz graničarskih i primorskih šuma u gradove Senj i Bag izvažati za ogrev drugo drvo osim spomenute leževine i izvala, a i to samo za vlastitu porabu, a ne za daljnju preprodaju i to stoga, što je i onako strancima zabranjeno zalaziti u generalatske šume i što se isti, ako se uhvate u potajnoj sjeći bud kakovog drva, i onako moraju po graničarskim vojnicima ili čuvarima šume odmah uhvatiti i predati dotičnom zapovjedniku pukovnije.

4. Prema tim mjerama dužna je ne samo svaka obćina budno paziti na svoje šume i na u njima se nalazeće svježe drveće, nego i

5. Imadu se u svakom okružju, koli za ces. kralj. šume toli i za obćinske, postaviti za nadzor zaprisegnuti šumari i čuvari šumske i dati im instrukciju za šumsku službu. Ovim šumskim činovnicima imadu kod službovanja ne samo na ruku ići svi viši i niži častnici, harambaše i serežani kao i čuvari obć. šuma i dati im bez otezanja asistenciju, nego imadu ovi i sami skupa s njima paziti, da se nebi u šumama sjeklo ili oštetilo, bilo malo ili veliko drveće i da se jedino gore dozvoljenim izvažanjem izvala i suhara šuma čisti i tako mladiku zraka dade, da može rasti, a inače da se svaki prekršaj šum. reda bezodvlačno prijavi po spomenutim šumskim činovnicima.

6. U koliko bi ipak bilo nuždno, da se za ces. kralj. sgrade ili oficirski stan ili za zgradu kojega graničara, doznači koje zeleno slablo, ima se zato po zapovjedničtvu pukovnije zatražiti dozvola od General-Ober-Comande i čekati na doznaku drva po šum. činovniku. Kod c. kr. zgrada i ofic. stanova treba priložiti toj prijavi i troškovnik o potrebi gradje. Kod te dozname treba čuvati šume na turskoj granici i pri moru, jer su te šume nuždne za zaštitu u vrijeme rata kako s kopnene, tako i s morske strane.

7. Tko nečuva plotove i ograde na vrtovima i polju, nego ih zimi potrga i izgori, ima se exemplarno kazniti, jerbo tim razsipanjem drva nastaje potreba novog ogradjivanja, dakle i tamanjenje mlade šume.

8. Pošto se radi pomanjkanja peći u graničarskim kućama drže otvorena ognjišta, koja pojedu barem četirputa toliko drva koliko peći, to se imade nastojati po zapovjedniku pukovnije i višim častnicima, da si graničari sami, po primjeru drugih zemalja, načine peći.

9. Pošto se je u generalatu već više puta zabranilo držanje koza, koje su vrlo štetne po mladu šumu i pošto se je uvidila potreba te zabrane, to se određuje, da se u roku od 6 godina sve koze u generalatu potamaniti imadu. Ovaj dulji rok je dan radi toga, što sada vlada glad, pa bi bilo težko graničarom, kada bi im se mlijeko na jedanput oduzelo.

U tom zatiranju koza imadu oficiri prednjačiti prostom puku. No i u tom roku ne smiju koze više zalaziti u šumu, nego se imadu poput ovaca tjerati na pašnjake, a nitko se ne smije postupiti pod pretnjom najstrožije kazne kozama davati brst od starijeg zelenog drveća bilo od okresanih grana bilo od prevršivanja istoga.

10. Pošto staje za blago u šumama i blizu njih — zvane stanovi — služe ponajviše zato, da se može iz njih s kozama lakše na pašu u šumu i za to, da se iz njih lakše tamani šuma, kao i za skrovište kojekakvim zlikovcima, ne smije se više nikomu dozvoliti, da takav stan sagradi u šumama ili blizu njih, a osobito se ne smije dozvoliti gradnja takovih stanova kraj šuma na turskoj medji, koje služe kao obranbeni zid za Kрајинu. Koliko je moguće imadu se i već postojeći stanovi iz potonjih šuma i njihove blizine odstraniti.

11. Da se pako prepriječi haračenje i pustošenje šuma i da se već djelomice opustošene površine opet zazelene, te više drva odgoji i tako za vremena predusretne budućoj nestaćici drva, imadu se postarati zapovjednici pukovnija, da se po uputi šumskih činovnika, koji su taj posao izučili, či-

stine u proljeću ili u jeseni sa žirom ili bukvicom zasade, te biljke iz gustih šuma izvade i presade na občinska zemljišta. Oko graničarskih kuća neka se zasadi pitomo i divlje voće, a oko svojih livada i polja neka svaka graničarska kuća zasadi što više vrba, koje će im služiti za dobivanje ogrjeva.

12. Tek kada graničari iz šuma izvuku sve izvale i vjetrolome neka im se doznačuje stoeće drveće za ogrjev, gradju i vinogradarsko kolje, a kod doznačke istoga ima se na to paziti, da se u prvom redu doznačuje oštećeno i prestaro drveće, kao i ono, što stoji u mlađiku i guši ga. No oni to drveće ne smiju sami uzimati gdje hoće, nego im ga imadu doznačivati šum. činovnici po svojoj uvidjavnosti ondje, gdje to već prema okolnostima pronadju za najshodnije.

13. Mora se nastojati, da se iz svih k moru visećih šuma odstrani suvišno bukovo drvo i da se mjesto istoga ondje odgaja hrast, smreka, jelva i bor. Nebi bilo s gorega, kad bi se ondje tko nastanio, tko bi palio bukov ugljen, jer bi se kroz to čišćenje šuma od bukovog drveća najbolje provelo. Ovdje ondje se nalazeće jele i smreke trebalo bi ostaviti kao sjemenjake a međutim trebalo bi podsadjivati i žir. U obće bi trebalo nastojati da se bukva što više iztisne, a podigne gore spomenuto drveće, koje će po vremenu puno više koristi donijeti i eraru i graničarima nego bezkoristno bukovo drvo. Naprotiv pako

14. Paljenje borovine za katran (paklina, cotrom, Pech-brennen) i sječa iste za luči ima se na svaki način zaprijetiti, pošto je i onako ta vrst drveća vrlo trpila što uslijed sječe a što uslijed zasijecanja tako, da se je na hiljade stabala već osušilo i uginulo. No pošto bi se od ovih oštećenih stabala dalo još dosta luči izvaditi i katrana izpaliti, to bi bilo najsgodnije, da se u buduće onaj, koji želi paliti paklinu obveže, da će uplatiti za to drvo cijenu po tarifi, te da neće paklinu prodati u drugo kraljevstvo, nego da će ju prodati u magazine.

15. Pošto se je prigodom pregledbe šume opazilo, da se vrlo neracionalno postupa sa toli vrijednom za brodogradju sposobnom hrastovinom,— do koje vrsti drva je zem. gospodaru najviše stalo,— da se naime od toga drveća odsijecaju grane i vrhovi, dapače i cijela stabla za hranu kozam, za ogradu zemljišta i gradnju kuća i mostova, za ogradu stanova za blago kao i za ogrjev, to se u buduće bez naročite dozvole General-Ober-Comande i šum. ureda nitko ne smije postupiti da upotrebi hrastovinu u koju gore spomenutu a ni u inu koju drugu svrhu.

16. Isto tako opazilo se je gornjom prigodom, da su skoro sasvim iztrijebljeni skupocijeni bresti i jaseni, te upotrebljeni, za naćve, zdjele i tanjure a favorovina da je izdjelana na vesla, te pošto su te vrsti drva takodjer za brodogradnju i ino tvorivo vrlo nuždne, to se odredjuje, da se imadu u buduće i te vrsti drveća kao „pridržane“ (reservirane, vorbehalten) štititi na isti način, kako je to maloprvo naznačeno za hrastovinu.

17. Pošto je u ovo ratno doba za vrijeme odsuća kućegospodara zaraslo zemljište graničara bukovim i inim nevaljanim drvećem kao jasikom i lijeskom, slobodno im je ta njihova zemljišta od toga drveća izkrčiti i očistili, ako to prije najave zapovjedničtvu pukovnije i kumpanije. Tko ali bude takovo krčenje preduzima u reserviranim šumama ili bez predhodne prijave na svom vlastitom zemljištu, taj se ima već prema okolnostima kazniti najstrožom vojničkom kaznom.

18. Budući su graničari prije godinu dana u Crnomkalu u svrhu povećanja svog zemljišta podbijelili hrastiće i time ih prisili da se osuše, to se u buduće takovo podbjeljivanje zabranjuje pod pretnjom najstrožije kazne.

19. Da pako nebi graničari, kako to obično biva, od vremena do vremena svoja zemljišta povećavali prikrčujući šumsko tlo, to se odredjuje, da se na rubu šume uz gospodarska zemljišta stoeća stabla imadu buletati i vrijediti kao

medjašnici, a tko preko njih zadje u šumsko tlo, ima se kazniti najstrožijom vojničkom kaznom.

20. Pošto je opaženo i to, da graničari na stogove sijena vješaju odsjećena mlada stabalca, u svrhu, da sijeno sačuvaju od vjetra, radi česa oni godimice na hiljade stabalaca sasijeku i ogromnu štetu šumi nanesu, to se u buduće zabranjuje pod pretnjom najstrožije kazne uzimati stabalca za rečeno svrhu, za koju oni mogu uzeti i kako valja prirediti si i staro odraslo stabalje ili vjetroizvale (izrutine), te ga od godine do godine spravljati i ponovno upotrebljavati, da tako štede šume.

21. Akoprem je inače u druge vrsti šuma zabranjeno tjerati blago i to naročito sitno, — ovce i koze, — buduć mladoj šumi ništa toliko neškodi, koliko te vrsti blaga, to se ipak, da se donjekle pomogne siromašnim graničarima, dozvoljava do dalnje odredbe uganjati blago u bukove šume, jer takovih imade dosta, a nemogu se i onako unovčiti; no i takova mjesta imadu se za pašišta po šumarima odkazati.

22. Pod pretnjom gore spomenute kazne zabranjuje se rezati brestiće, jaseniće, favoriće i brezice za obruče, te upotrebljavati njihovu koru za pletenje užeta (konopa), buduć su radi takove porabe te vrsti drveća već tako potamanjene, da ih skoro niti neima, osim nješto podmladka, no smije se praviti obruče iz bukovih i ljeskovih izdanaka.

23. Pošto od godišnje dobe, u kojoj se drveće za trgovinu siječe, mnogo zavisi njegova trajnost, i pošto o dobi sječe mnogo zavisi i podizanje podmladka, to se imade u buduće, koliko god bude moguće, drveće sjeći u zimsko doba t. j. od početka mjeseca studena do konca veljače. Sgodi li se prilika, da bi erar mogao i u koje drugo doba godine dobro drvo unovčiti, može se iznimno i tada drveća obratiti, ali neka se svakako pazi, da se obara u vrijeme užbe (t. j. kad mjesec pada).

24. Pošto je opaženo, da se graničari nezadovoljavaju sa onim stablima, koja im se odkažu za cijepanje šimle

(krovne daske) i duge, nego da običavaju kvacati i španjati* druga nedoznačena im stabla, nebi li tako iznašli za spomenutu potrebu prikladnije drvo, uslijed česa je već tako rekuć jedna trećina svega stabala već oštećena i nagnjila, tako, da će za 10 godina izagnjiti, to se jedanput za svagda, pod pretnjom najstrožije kazne, zabranjuje takovo španjanje stabala, na što osobito moraju šumari po svojim lugarima i čuvarima paziti ali i nastojati, da kod doznaće stabala za šimlu ili dugu doznače graničarima takova stabla, koja se za šimlu ili dugu cijepati dadu, a ne kvrgava ili zavojito izraštena. Nadje li se u šumi koje španjato stablo ima ga šumar buletati.

25. Da pako nepropane, smrekovina i jelovina, — koje sva sila imade a koja rado gnije, — nego da se izkoristi prije nego sasvim izagnjiye, biti će dobro — ako to milostivo dozvoljeno bude — da se u gornjim Brušanima, Pazarištu i Zvečaju načini njekoliko pilana, u kojima bi se u prvom redu rezalo to mačavo drvo, a to bi bilo od koristi i za erar i za graničare.

26. Najstrožije se zabranjuje u buduće izsijecati smolu iz smrekovih stalala, jer se time stabla pokvare i propadnu prije reda.

27. Lugarima, pastirima i šumskim radnicima najstrože se zabranjuje, palenje vatre u šumi, jer su se uslijed paljenja vatre u šumama — naročito u proljeće i u jesensko doba — prouzročavali vrlo štetni požari, a tko bude takovu vatrui palio ima se kazniti najosjetljivijom tjelesnom kaznom, te pritegnuti na naknadu eventualno prouzročene štete, za koju krivac jamči cijelim svojim imetkom.

Radi preprečenja požara imadu lugari budno paziti i na to, da se ni u blizini šuma, na privatnim zemljištima i liva-dama, nepale vatre, kako se to radi čišćenja istih običaje

* Vidi opazku na str. 308.

činiti, nego neka se to čini u vlažnoj jeseni i s najvećim oprezom.

28. Radi zaštite mladika zabranjuje se bezpotrebno provožanje kolima kroz njega, a ima li se kroz mladik proći sa drvetom, nesmije se ono, — ako je ikako moguće, izvažati — preko njega na kolima, nego ga se ima, radi zaštite mladika, ili izvući na ručnim saonicama ili iznijeti po ljudima, a kod toga mora se paziti da se nebi za vlačice, t. j. za privor volova služeće prednje rudo, uzimala hrastova, jelova ili smrekova stabalca, nego jedino ili veće grane ili bukovina.

29. Pošto je opaženo da graničari, kad žele izraditi gredice (gredice ili scala-drvo je tanka gradja, koja se obično izradjuje iz ovršina), neposijeku i neizrade cijelo stablo, nego se, da im bude posao lakši, ili popnu na stablo i s njega odsijeku, ovršak i iz njega izrade gredicu ili pako ako ga i posijeku, izrade iz njegove ovršine gredicu a ostalo ostave ležati, dočim bi mogli iz takovog stabla više puta izraditi i po tri vrsti gradje, to se u buduće naročito zabranjuje takovo negospodarstvo, a prestupitelji imadu se primjereni kazniti.

30. Da se pako što energičnije spriječi uništavanje šuma nije dovoljno, da samo šumari, lugari i čuvari šumski prekršaje prijave i da krivci budu propisno kažnjeni, nego imadu i zapovjednici pukovnija i kumpanija živo i sami oko toga nastojati, da tamanitelji šuma budu pronadjeni, prijavljeni i iztrebljeni, te da tako budu šume spašene od propasti koja im prijeti.

31. Toga radi nije dovoljno, da samo lugari i čuvari šumski šume revno i često obilaze te budno paze, da se nedogadja samovoljna poraba šume, nego imadu to činiti i šumari, jerbo se u protivnom slučaju imaju nemarnici dignuti od službe i zamijeniti valjanima službenicima.

32. Dokaže li se, da je lugarsko osoblje znalo za štetu, ali da ju je propustilo prijaviti, te da se je dalo zavesti na

to bud iz prijateljskih obzira, bud da se je dalo podmititi, ima se i to osoblje kazniti tjelesnom kaznom.*

33. Da se bude znalo, kako i na koji način se imadu šumski štetočinci kazniti ustanavljuje se, da šumari čim ili sami doznadu za kakovu štetu u šumi ili im takovu prijave lugari ili šumski čuvari, imadu odmah otici do zapovjedništva one kumpanije pod kojeg jurisdikciju spada dotični graničar, koji je štetu počinio, tamo se ima dotični graničar prizvati, o činu preslušati, te njegov izkaz kao i tečaj razprave i presuda unijeti zapisnik, kojega imadu podpisati zapovjednik kumpanije i šumar, a zapovjednik kumpanije ga pohraniti.

Prizna li štetočinac svoj čin, ima mu se odmah odmjeriti kazna, te ga odsuditi na kakovu radnju, na izradjivanje drva u šumi ili na izvlačenje drva iz šume, pri čemu se dakako mora gledati, da li je štetočinac kadar dotični posao obavljati.

Taji li štetočinac svoj čin, imade se preslušati dotični svjedok, koji se imade prije preslušanja zavjeriti, a dovoljan je izkaz i samo jednoga svjedoka da se obtuženiku dokaže krivnja i da ga se može presuditi.

Nalazi se s toga za nuždno ovdje zakonom odrediti, da je za presudjenje šumoštetnika dovoljan izkaz i samo jednog jedinog svjedoka, ako se taj izkaz sa učinom slaže, jer se u onim, od svijeta udaljenim predjelima, rijetko kada zgodi, da bi čin vidila dva svjedoka.

34. Smatra li se presudjeni štetočinac izrečenom presudom u svom pravu povredjenim, slobodno mu je proti istoj uložiti priziv na zapovjednika pukovnije, koji će od zapovjednika kumpanije i šumara zatražiti izvješće i zapisnik o preslušanju, te izpitati opravdanost navoda prizvateljevih. Izpostavi li se, da je priziv iz objesti podnešen, ima se štetočincu kazna podvostručiti, a u protivnom slučaju ima se presuda preinačiti.

Podjedno se šumarima, lugarima i čuvarima šuma najstrožije zabranjuje svako neopravданo veksiranje graničara.

(Nastavit će se).

* Ima se batinati.

Osobne vijesti.

Imenovanja. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije imenovao je upravitelja gospodarstvenog ureda šumarnika Frana Althaller-a, nadšumarnikom u VII. činovnom razredu, a šumarske vježbenike Mihovila Pećinu i Petra Marijana šumarskim pristavima u XI. činovnom razredu kod otočke imovne općine, dočim je šumarskog vježbenika Otokara Herzla imenovao šumarskim pristavom u XI. činovnom razredu kod gradiške imovne obćine sa sustavnim berivima.

Ban je imenovao gradskog šumara Bönela kr. kotarskim šumarom I. razreda u X. činovnom razredu kod kr. županijske oblasti u Ogulinu sa sustavnim berivima.

Premještenje. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije obnašao je iz službenih obzira premjestiti kr. kotarskog šumara I. razreda Paju Popovića od kr. kotarske oblasti u Slatini k onoj u Ludbregu.

Društvene vijesti.

Glavna škupština hrv.-slav. šumarskog društva obdržavati će se dne 4. kolovoza t. g. u Zagrebu, te će se s njom spojiti skupni poučni izlet u šume vlastelinstva našičkoga, tvornicu u Gjurgjenovcu i razne podhvate šumske industrije u okolini našičkoj. Poziv i program za tu skupštinu prileži današnjem broju „Šumarskog lista“.

Različite vijesti.

Hrvatsko zem. društvo gospodarskih i šumarskih činovnika obdržavalo je dne 28. i 29. lipnja o. g. svoju redovitu skupštinu u Orahovici, s kojom je bilo spojeno pregledavanje raznih gospodarskih uredaba vlastelinstva baruna Gutmann-a.

Gospodarski odjel kr. zem. vlade započeti će, kako pri zaključku lista doznajemo, svoje djelovanje dne 1. srpnja t. g.

Kako će u taj odjel biti dodijeljeno i Šumarstvo, to ćemo u narednom broju donijeti zakonsku osnovu o ustrojenju toga odjela i djelokrugu njegovih pojedinih odsjeka.

Uredjenje šuma. Klub hrv. šumar. akademičara u Zagrebu izdao je skripta „Uredjenje šuma“ po predavanjima prof. dr. Gj. Nenadića. Cijena skripta 10 K (deset kruna), a šalje se pouzećem.

Havliček V. I. i brat je glasovita tvrdka za trgovinu platnene robe u Lázně Podebrady u Českoj, koja na zahtjev šalje svakome uzorku svoje robe. Upozorujemo cijenjene čitatelje na oglas njezin, priložen ovome listu.

Poziv.

U predmetu podrpa, koje se mogu iz zaklade za uzgoj djece državnih šumarskih činovnika izdati u školskoj god. 1914./15.

U mjesecu srpnju t. g. razdijeliti će se iz zaklade za uzgoj djece državnih šumarskih činovnika, koji spadaju pod službovni djelokrug

kr ug. ministarstva za poljodjelstvo, podpore za školsku godinu 1914/15. i to: u smislu toč. 4. pogl. VIII. pravilnika, odobrenog pod brojem 79.981. ex 1906.

U smislu citiranoga pravilnika mogu podporu dobiti djeca, odnosno sirote, obojega spola sviju namještenih aktivno služećih umirovljenih i preminulih činovnika državnog šumarstva (kod drž. šuma, kod občinskih i inih šuma, što su pod državnom upravom, kod šumarskih nadzorničtva, kod visoke šumarske škole u Selmecbányi, kod lugarskih stručnih škola i kod šumarskih pokusnih postaja) t.j. djeca, odnosno sirote obojega spola šumarskih činovnika, šumarskih profesora, šumarskih činovnika i kancelista — ako su ta djeca u koju od dolje navedenih tuzemnih škola, kao redoviti učenici, za školsku god. 1914./1915. primljena, nadalje — u koliko bi školu već i prije polazila bila, — ako je od redova, koji su u njihovim svjedočbama o napredku u naukama izkazani, barem polovica „odlično“, „izvrstno“, veoma dobro“ ili „dobro“. „Nedovoljni“ red izključuje podporu.

Redovi se iz gombanja, pjevanja, ter iz pojedinih neobvezatnih predmeta kod ustanovljenja prava na podporu ne uzimaju u obzir.

U smislu, 18. pravilnika mogu dobiti podporu redoviti učenici slijedećih zavoda, i to:

A) mužka djeca, koje polaze:

1. šumarsku visoku školu.
2. gimnazije;
3. realke;
4. više trgovачke škole;
5. više obrtne škole i
6. gradjanske škole.

B) ženska djeca, koja polaze:

1. preparandije i zavode za odgoj pjestinja i odgojitejica;
2. ženske i trgovачke tečajeve;
3. više djevojačke škole i
4. gradjanske djevojačke škole.

C) djeca obojega spola, koja polaze:

1. pučke škole, — uz ograničenje da muška djeca, ter ženska djeca, koja polaze I—IV. razred mogu dobiti podporu samo u slučaju, ako su prisiljena u pomanjkanju odgovarajućih mjestnih škola na drugom mjestu nauke polaziti. Sirote bez otca i majke smatraju se u svakom slučaju kao takova djeca, koja polaze školu izvan roditeljskog doma.

2. lječilišno pedagožke zavode za poduku gluhonijemih itd. i to bez obzira na starost i prednabrazbu djece.

Učenici drugih zavoda, ter izvanredni učenici, privatni učenici i slušatelji gosti gore navedenih zavoda, kao i slušatelji raznih povremenih (zimskih, večernjih, itd.) tečajeva.

Podpore se podjeljuju uz obzir na materijalne odnošaje dočnoga činovnika molitelja, odnosno materijalno stanje siročadi. U

slučaju jednakih prava, imadu prednost sirote i takovi činovnici, koji više neobskrbljene djece imadu, ili kojima na njihovoj službenoj postaji odgovaraajući zavod na raspolaganje ne стоји.

Kod podjeljenja podpora uzimaju se u obzir takodjer i zasluge otca.

Jedan činovnik može dobiti podporu samo za uzgoj jednoga djeteta, za dvoje ili u izvanrednom slučaju za troje djece samo onda, ako dotičnik u prvom slučaju, najmanje četvero ili u drugom slučaju najmanje petero takove djece imade, koje su roditeljske skrbi još potrebne.

Podpora se podjeljuje u smislu pravilnika uvijek samo na školsku godinu, nu dotičnik može podporu dobiti i za slijedeću godinu ali samo na temelju nove molbenice.

Podpore će se početi izplaćivati počam od mjeseca rujna u deset jednakih mjesecnih obroka, ali samo u onom slučaju, ako dijete koji od gore navedenih zavoda faktično polazi, odnosno prvi obrok već onda, kada dijete u dotični zavod jur primljeno bude.

U molbenicama za podjeljenje podpore valja istaknuti broj mortalijeve neobskrbljene djece, njihovu dobu, zavod koji pohadjaju, ter veličinu štipendije, koju dijete eventualno uživa, ili veličinu koje slične stalne podpore, ter valja molbenici priklopiti poslednju školsku svjedočbu djeteta, kao i uredovnu svjedočbu o materijalnom stanju roditelja, odnosno kod sirođadi bez otca i bez majke, svjedočbu sirotinjskog ureda.

K molbenicama udove ili sirote imade se osim toga istaknuti da li je udovička obskrbnina ili uzgojni prinos ustanovljen po novom ili još po starom mirovinskom zakonu, ter u kojem iznosu?

Pozivaju se dakle svi interesovani roditelji, odnosno skrbnici, da svoje propisno biljegovane molbenice za podporu iz ove zaklade najzad do 8. srpnja 1914. podnesu upravnom odboru zaklade za uzgoj djece šumarskih činovnika (Budimpešta V. kotar, Zoltan utca br. 16/b).

Nakon toga roka prispjele molbenice ili molbenice koje nisu dovoljno obložene, neće se uzeti u obzir.

Budimpešta, dne 15. svibnja 1914.

Kr. ug. ministar za poljodjelstvo.

Šumarsko tehnička poslovница

u Zagrebu, Hercegovačka ul. 18./a.

Obavlja uredjenje šuma, revizionalne kao i sve poslove šum. gospodarstva.

Gyula Kuzma.

diplom. šum. inžinir, sudb. vještak.

Br. 12—8

Oglas dražbe stabala.

Na temelju naredbe kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 17. ožujka 1914. broj 1700. prodavati će se putem javne pismene dražbe dne 28. srpnja 1914. jelova i bukova stabla zemljiste zajednice Plešće, kod kr. kotarske oblasti u Čabru nalazeća se po skupinama.

Broj skupine odnosno predjela	Naziv skupine odnosno predjela	J e l a				B u k v a				Za sva stabla pojedine skupine usta- novljena iz- ključna cijena				
		Tekući broj u naravi označenih	drvena gromada ukupno	Procjen- bena vri- jednost otvara	Tekući broj u naravi označenih	drvena gromada ukupno	Procjen- bena vri- jednost otvara	Kupnja ukupno	drevna gromada ukupno	Procjen- bena vri- jednost otvara	Kupnja ukupno	Kupnja ukupno	Opaska	
1	Zeleni lug	1—120	120	323·14	—	2261	98	1211—1656	446	410	1230	—	3491	98
2	"	121—240	120	316·30	—	2214	10	1657—2102	446	422	1266	—	3480	10
3	"	241—360	120	336·51	—	2355	57	2103—2548	446	415	1245	—	3600	57
4	"	361—480	120	318·37	—	2228	59	3549—2994	446	418	1254	—	3482	59
5	"	481—600	120	317·20	—	2220	40	2995—3440	446	414	1242	—	3462	40
6	"	601—720	120	316·33	—	2214	31	3441—3886	446	428	1284	—	3498	31
7	Veliki klanjec	721—840	120	326·48	—	2285	36	3887—4332	446	408	1224	—	3509	36
8	"	841—960	120	347·15	—	2430	05	4333—4778	446	405	1215	—	3615	05
9	"	961—1080	120	327·46	—	2292	22	4779—5224	446	422	1266	—	3558	22
10	"	1081—1210	130	309·20	—	2164	40	5225—5680	456	420	1260	—	3424	40
Ukupno . .		323814 — 22666 [98]				4162 4162 12486 —				35.152 98				

O p c i d r a ž b e n i u v j e t i.

1. Dražba će se obaviti izključivši ustmene jedino na temelju pismenih ponuda (oferta); na zakašnjene i brzovjedne ponude ne će se obzir uzeti.

2. Ponude propisno biljegovane i dobro zapečaćene imadu se predati kr. kotarskoj oblasti u Čabru najkasnije do 11 sati prije podne određenog dana, po dobniku (uri) kr. kotarske oblasti. Ponude mogu glasiti na jednu, na više ili na sve skupine.

3. U ponudi valja naročito spomenuti, da su nudiocu dražbeni uvjeti dobro poznati, i da ih u cijelosti prihvata.

4. Ponudi treba priložiti 10% procjenjene vrijednosti u ime žaobine u gotovom ili u državnim ili inim vrijednostnim papirima, koji imadu u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji pupilarnu sigurnost.

Nakon obavljenje dražbe, pretvara se dostačeva 10% žaobina u jamčevinu koju će kr. kotarska oblast zaprimiti i odpremiti u polog kr. poreznom uredu u Delnicama.

5. Kupac dužan je kupovninu platiti slijedećim načinom:

a) ako dostane samo jednu skupinu, tada ima jednu polovicu od dostačne (kupovnine) svote platiti u ruku od (14) četraest dana, nakon primljene obavijesti o odobrenju dražbe, dočim drugu polovicu bezuvjetno prije početka izvoza drvnih sortimenata.

b) ako je dostao dvije, više ili sve skupine, tada ima jednu polovicu kupovnine platiti i to: za onu skupinu u kojoj će najprije raditi u roku označenom pod a) a ostale skupine prije nego li za traži doznamku, dočim drugu polovicu ima platiti prije nego li počne sa izvozom robe iz dotične skupine, nu svakako prije izminuća roka ustanovljenoga za izvoz.

c) Prodaja se obavlja na panju bez naknadne premjerbe, a prodaje se koli tvorivo, toli i sve ogrjevno drvo.

d) kupac se obvezuje od kupovnine 0·2% uplatiti u korist zaklade za uzgoj djece šumarskih činovnika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji.

6. Svi ostali dražbeni uvjeti mogu se dozнати за vrijeme uredovnih sati kod kr. kotarske oblasti u Čabru u uredovnici kr. kotarskog šumara i kod zemljistične zajednice Plešci u Plešcima.

U Čabru, dne 1. lipnja 1914.

Kr. kotarski upravitelj.

Sadržaj.

Strana

Temeljne zasade uredjenja šumskog gospodarstva gradiške imovne obćine. Piše B. Hajek	273—297
Uzgoj masline na istočnim obalama Jadranskoga mora. Napisao Marko Marčić, c. kr. učitelj poljodjelstva u Korčuli. (Nastavak)	297—304
Prvi šumarski stručni opis i načrt šuma na Velikoj Kapeli od Dalmatinske medje do Mrkoplja i Ougulina. (Nastavak)	305—319
Osobne vijesti: Imenovanja. — Premještenje	320
Društvene vijesti: Glavna skupština hrv.-slav. šumarskog društva	320
Različite vijesti: Hrvatsko zem. društvo gospod. i šumar. činovnika. — Gospodarski odjel. — Uredjenje šuma. — Havliček V. I. i brat Poziv. — Oglas	320
Poziv. — Oglas	320—324

Broj 1591.

Predmet: Natječaj za tri mjesta šumarskih vježbenika.

Natječaj.

Kod otočke imovne obćine imadu se popuniti tri mjesta šumarskih vježbenika sa godišnjom pripomoći od 1000 kruna te propisnim zaračunavanjem pristojba za vrijeme vanjske službe, za koja mjesta se raspisuje natječaj do 14. kolovoza 1914.

Natjecatelji imadu svoje molbenice podnijeti šumsko-gospodarstvenom uredu otočke imovne obćine te im priložiti:

1. Krstni list.

2. Svjedočbu o svršenima naucima na kr. šumarskoj akademiji u Zagrebu.

3. Liječničku svjedočbu u kojoj mora biti izrično istaknuto, da je molitelj sposoban za vršenje vanjske službe u planinskim predjelima.

4. Svjedočbom nadležne upravne oblasti o vladanju.

U službi se nalazeći kompetenti imadu svoje molbe preko predstavljenie im oblasti podnijeti.

Šumsko-gospodarstveni ured

U Otočcu, dne 2. srpnja 1914.

Broj 1588.

Predmet: Natječaj za štipendij za polazak šumarske akademije u Zagrebu.

Natječaj.

Kod otočke imovne obćine izražen je početkom školske godine 1914/15. jedan štipendij od godišnjih 600 kruna za polazak šumarske akademije u Zagrebu.

Na ovaj štipendij imadu pravo valjani sinovi siromašnih pravoužitnika otočke imovne obćine, kao i sinovi kod iste služećih činovnika i službenika.

Natjecatelji za taj štipendij neka svoje molbe do 14. kolovoza 1914. podnesu na podpisani gospodarstveni ured i oblože sa:

1. Krstnim listom.

2. Svjedočbom o položenom ispitу zrelosti na realci ili gimnaziji.

3. Liječničkom svjedočbom.

4. Svjedočbom imućstvenih okolnosti u kojoj da je naveden kućebroj zadruge iz koje molitelj potiče.

Natjecatelji za taj štipendij upozoraju se, da će za slučaj uvaženja molbe biti obvezani izdati certifikat, da će nakon svršenih nauka stupiti u službu kod otočke imovne obćine.

Šumsko-gospodarstveni ured

U Otočcu, dne 2. srpnja 1914.

Broj 3367.—1914.

Natječaj.

Kod gospodarstvenog ureda ogulinske imovne obćine imade se popuniti jedno mjesto šumarskog vježbenika sa godišnjim adjututom od 1000 K, odštetom za izradbu i dovoz ogrijevnih drva godišnjih 120 K te putnim troškovima za vanjska službovanja prema postojećim propisima.

Za popunjene toga mjesta razpisuje se ovime natječaj do **15. kolovoza 1914.**

Natjecatelji, koji to mjesto polučiti žele, imadu svoje molbe podpisanim uredu predložiti do gore ustanovljenog roka, i to oni, koji se nalaze u službi putem svoje predpostavljene oblasti, inače neposredno.

Molbe imadu biti obložene:

1. Absolutorijem šumarske akademije zagrebačke.
2. Krstnim listom.
3. Domovnicom.
4. Svjedočbom o ponašanju.
5. Liječničkom svjedočbom o fizičnoj sposobnosti za šumarsku službu u gorskim krajevima.

Šumsko gospodarstveni ured ogulinske imovne obćine.

U Ogulinu, dne 1. srpnja 1914.

Broj 3368.—1914.

Natječaj.

Kod gospodarstvenoga ureda ogulinske imovne obćine imade se popuniti jedno mjesto mjerničkog pristava (geodeta).

S tim mjestom skopčana su beriva činovnika XI. činovnog razreda t. j. plaća godišnjih 1400 K stanašina 480 K odšteta za izradbu i dovoz ogrijevnih drva 120 K te putni troškovi za vanjska službovanja prema postojećim propisima.

Mjesto se popunjuje na jednu godinu dana privremeno, te će namješteni nakon toga roka imenovan biti u definitivnom svojstvu.

Za popunjene toga mjesta razpisuje se ovime natječaj do **15. kolovoza 1914.**, a odnosne molbe imadu se obložiti sa:

1. Krstnim listom.
2. Domovnicom.
3. Svjedočbom o svršenim naucima na geodetskom tečaju.
4. Svjedočbom o položenom državnom izpitu.
5. Svjedočbom o trogodišnjoj praksi.
6. Svjedočbom o položenom praktičnom izpitu kod kr. zemaljske vlade.
7. Svjedočbom o fizičnoj sposobnosti za službu u gorskim krajevima.

Na kasnije stigle i manjkavo obložene molbe neće se uzeti obzir.

Šumsko gospodarstveni ured ogulinske imovne obćine.

U Ogulinu, dne 1. srpnja 1914.

Broj 1. ex 1914.

Predmet: Raspis natječaja za podjeljenje podpora iz zaklade za uzgoj djece šumarskih činovnika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji za školsku godinu 1914/15. raspisuje se ovime natječaj.

Natječaj.

Za podjeljenje potpora iz „Zaklade za uzgoj djece šumarskih činovnika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji“ za školsku godinu 1914/1915. raspisuje se ovime natječaj.

Prema § 2. zakladnice imaju pravo na potporu djeca, odnosno siročad kako aktivnih, tako i umirovljenih činovnika krajiških imovnih općina, zemaljskih šumarskih činovnika, kao i šumarskih činovnika gradskih (upravnih) općina i zemljštnih zajednica, koja kao redoviti učenici, odnosno slušatelji, polaze više djevojačke škole ili ženski licej, strukovne škole muške ili ženske, srednja i ovima nalika učilišta (gimnazije, realne gimnazije, učiteljske, više trgovачke i naučičke škole itd.), više škole (sveučilište, više tehničke škole, rudarsku, šumarsku, gospodarsku ili veterinarsku akademiju itd.), akademiju obrazovnih umjetnosti ili glazbeni zavod u Zagrebu, vojničke uzgojne i obrazovne zavode, ako dotični pitomci ne uživaju posve bezplatno mjesto.

Za djecu, koja polaze srednja i ovima nalika učilišta ima molbenice predložiti otac ili tutor djeteta uz naznaku svoga stalnoga boravišta, te zavoda, koji dijete polazi.

Slušatelji visokih i ovima sličnih zavoda imaju vlastoručno pisane molbenice sami podnijeti.

Molbenici valja priložiti:

1. Krstni ili rodni list učenika;
2. Školske svjedočbe za prošlo školsko godište, dotično slušatelji visokih škola svjedočbu o zadnjem državnom ispitу odnosno propisane kolokvijalne svjedočbe za minulo poljeće odnosno godište.

Molitelji, koji su tek svršili osnovnu školu, kao i molitelji, koji u sljedećoj školskoj godini kane preći na zavod u kom drugom mjestu, imaju u molbi izričito iztaknuti, u kom mjestu i koji zavod kane polaziti iduće školske godine; i

3. iskaz i svjedočbu o imućvenom stanju učenika i roditelja.

Molbenice imaju se predložiti predsjedničtvu spomenute zaklade u Zagrebu, Markov trg broj 3. (šumarski odsjek) najkasnije do 20. srpnja 1914.

Molitelji se naročito upozoruju, da se na molbenice, koje kasnije stignu i koje ne budu strogo prema natječaju obložene, neće moći obzir uzeti.

U Zagrebu, 16. lipnja 1914.

Predsjedničtvо uprave zaklade za uzgoj djece šumarskih činovnika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji.

Br. 12—7 Zlatna kolajna sa izložbe u Parizu 1900.

Neuhöfer i sin (Neuhöfer & Sohn)

c. kr. dvorski mehaničar

Beč, V. Hartmannagasse 5.

Izrađuje podjamstvom izvrstne izrade i točne rektifikacije

Bonsolne strojeve
sa optičkom distanzmjerom.

Mjerače stolove. Perspektiv ravnala.
Letve za nivelliranje. Šumarske bousole.

Promjerke

iz željeza i drva.

Mjeračke vrpce

iz platna ili očjela.

Planimetre itd. — Pantografe.

Brojne čekiće, aparate za prenasanje, crtala kao i sve vrsti matematičnih strojeva i mjerila.

Sveučiljna zaliha svih vrsti mjeračkih strojeva i pomagala.

Ilustrovani cjenici sadava

Glavno zastupstvo za originalne
švedske prirastnjake (svrdlove).

Svi se popravci obavljaju najbolje
i u najkraćem roku.

